

NORSK - ISLANDSK SAMBAND

1982

INNHOLD

Vigdís Finnbogadóttirs tale på Akershus slott	1
Páll Ásgeir Tryggvason: Islandsk utenrikspolitikk	4
Hermann Pálsson: Nordmenn, islendinger og gamle bøker	10
Matthías Johannessen: Jente med brune augo	23
Brynjúlfur Sæmundsson: «Atomskaldskap» og modernisme i islandsk litteratur	25
Gudbjörg Kristjánsdóttir: Frå vevstolen	37

Islandsforeninger i Norge:

Norsk-Islandsk Samband ved Hallvard Magerøy og Mads Andenæs	45
Íslendingafélagid i Oslo ved Sigurjón Jóhannsson	46
Íslendingafélagid í Björgvin ved Hrafnhildur Sigurdardóttir	48
Islandsk-norsk vennskapsforening i Drammen ved Sigríður Wilhelmsen	50

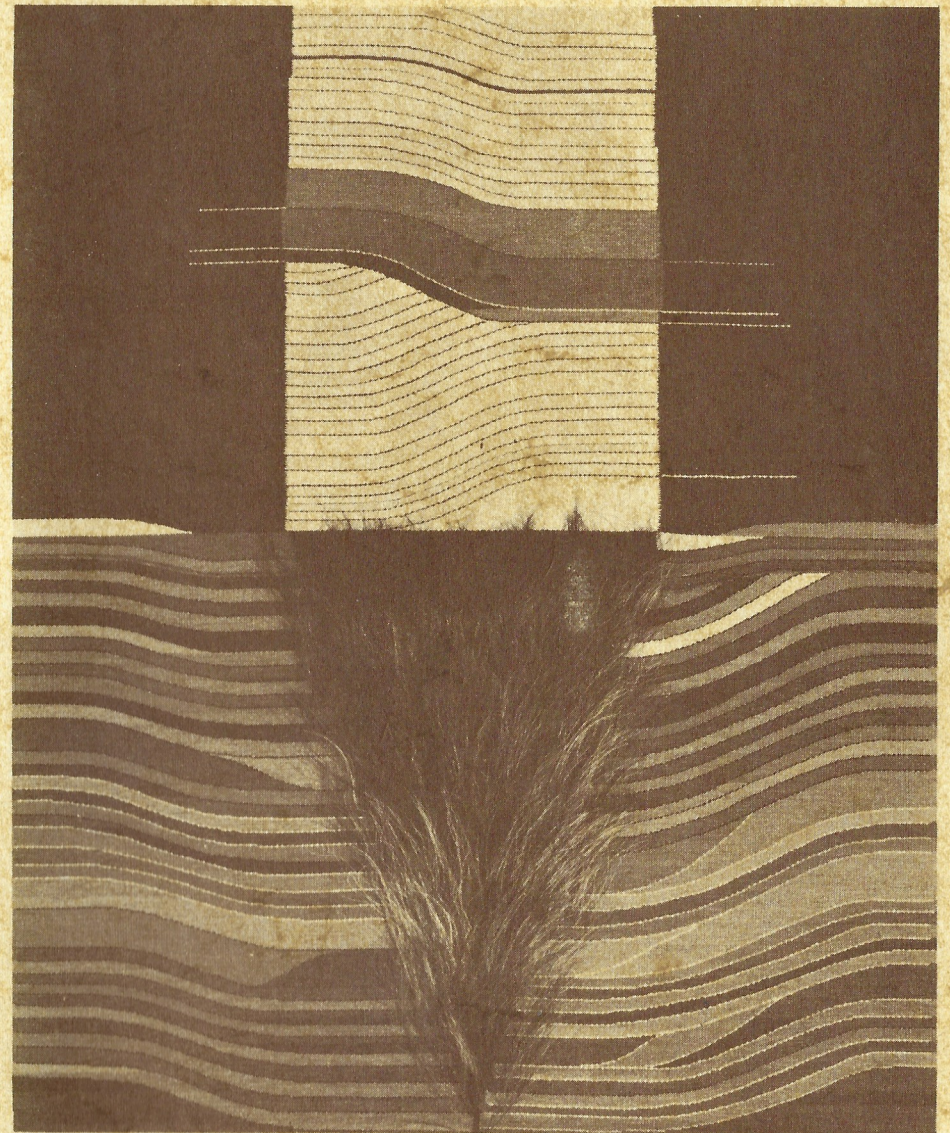
REDAKSJONSUTVALG:

Mads Tønnesson Andenæs, Hallvard Magerøy, Else Mundal og Olav Vesaas.

Redaksjonsutvalget takker DET KGL. KULTUR-OG VITENSKAPS-
DEPARTEMENT og VESTLANDSBANKEN for støtte til utgivelsen.

Utgitt av NORSK-ISLANDSK SAMBAND, Postboks 1928 Vika, Oslo 1.

Foran på omslaget tekstilen «Ís og eldur» og side 43 tekstilen «Atlantis» av
Ásgerður Búadóttir.

Forseti Íslands VIGDÍS FINNBOGADÓTTIR

Til Eders og Nøru . NØRST
Med beste kveðjum ,
Brynjúlfur og Krafhildur

Íslands president VIGDÍS FINNBOGADÓTTIR's tale ved regjeringsmiddagen på Akershus slott 22. oktober 1981.

Deres Majestet, Deres kongelige høyheter, ærede norske regjering.

En islending kan knapt gripe ordet i Norge uten å tale om fortiden. På Akershus, på et kjent historisk sted som dette, kan man ikke la være å tenke på hvem som her har gått ut og inn. Hvert sted i denne muren, preget av tidens tann, er et minnesmerke over levende mennesker. Hva tenkte de på, hvordan hadde de det, de som i slektledd etter slektledd betraktet disse samme murene og så ut på fjorden fra Oslo, som byen også het på Snorres tid.

Alle disse menneskene hadde sine egne idéer og drømmer om fremtiden - som vi selv har det - men disse drømmene gikk nok ikke alltid i oppfyllelse for dem heller, like lite som for oss moderne mennesker. Er det mulig at disse menneskene var på det rene med at dette en gang i fremtiden skulle bli et sted som skulle komme til å spille en så fremtredende rolle i landets historie, og at det skulle komme en tid da man ikke behøvde å bære inn verken ved eller tran for å gi menneskene varme og lys? En ting kunne de i hvert fall ikke tvile på, nemlig at det ville finne sted festmåltider når mange mennesker møttes på dette høvdingsetet.

Regjeringer kommer, og regjeringer går. Lovene er derimot noe som stadig består, med de forandringer som nyere tider og ny utvikling naturlig fører med seg, - en utvikling som vi menneskeskapninger både nyter og løper om kapp med.

Den islandske historikeren Are den frode skrev sin Islendinga-bok i 1120-årene. Det var den første boken som ble skrevet på islandsk språk. Her forteller Are om de første generasjoner som kom fra Norge og bosatte seg på Island, og som grunnla et selvstendig rike der. Are sier at det var en mann som het Ulvljot, som ble sendt av islendingene til Vest-Norge tidlig på 900-tallet for å sette seg inn i den lov og rett som gjaldt der. Det var Gulatingsloven. Ulvljot kom tilbake til Island med stor juridisk innsikt; og i følge Are ble Gulatingsloven lagt til grunn da de islandske lovene ble vedtatt og Alltinget opprettet omkring 930. Dette var begynnelsen til den islandske fristaten. Lovene ble for det meste oppbevart i en stor og skapende "bank" - den menneskelige hjerne - som lånte dem ord år etter år på Alltinget helt frem til 1117, da lovens ord ble festet til pergament.

På 1200-tallet kom islendingene inn under den norske konges overhøyhet. Kong Magnus Lagabøte lot da forfatte nye lovbøker også for islendingene. Den viktigste var Jonsbok, som var islendingenes lovbok i mange hundre år. Den dag i dag inneholder islandsk rett enkelte bestemmelser som er tatt uforandret fra Jonsbok. Særlig gjelder dette forskrifter vedrørende jordeiendom og fangstrettigheter.

Det var nok heller livsanskuelse enn lovknep som gav reglene for hvor mye land man kunne tilegne seg på Island i den første landnåmstiden. Mennene fikk rett til å legge under seg det landområdet som de kunne komme over med ild på én dag. De hadde treller til å hjelpe seg, og det skjedde på den måten at ild ble tent, og så løp man så hurtig som mulig inntil flammen ikke var synlig lenger. Deretter ble ny ild tent, og slik fortsatte man. En kvinne derimot kunne bare legge under seg det landområdet som hun kunne komme over gående på én dag mens hun leide en toårig kvige i bånd. Dette strider nok til en viss grad mot den ære som ellers ble våre formødre til del, men det viser jo også at mennene tidlig innså at det var tryggere ikke å slippe kvinnene for langt.

Man kan sammenlikne den norske og den islandske nasjon med et eldre ektepar som har levd så lenge sammen at de for lengst har glemt det om noe en eller annen gang gikk på tverke i deres samliv da de var yngre. Eldre ektepar blir stadig forelsket i hverandre på nytt. Vi nordmenn og islendinger har nå dette kjærlighetsforholdet til hverandre.

En gang i tiden var det "mannen", kongen på gården, som bestemte alt i vårt forhold. Men nå hersker det likhet.

Hver gang en islending møter en nordmann, husker nordmannen fra sin skolegang at han lærte å bøye på norrønt: madr, manns, manni, mann.

På islandsk betyr ordet "madur" både mann og kvinne, med andre ord "menneske".

Og om mennesker vil til syvende og sist alle livets sentrale spørsmål dreie seg, hva enten det skjer i regjeringer, nasjonalforsamlinger eller i hverdagslivet.

En dyp og inderlig takk vil jeg hermed bringe fra en "madur" fra Island til en "madur" i Norge.

En islending løfter sitt glass for mennesket i Norge.

Islands ambassadør i Norge,

Páll Ásgeir Tryggvason:

ISLANDSK UTENRIKSPOLITIKK FØR OG NÅ

For noen år tilbake feiret vi islendinger 1100-årsminnet om Islands landnám. Man regner med at det var i året 874 at de første innvandrere kom fra Norge til Island. Dessuten kom det en del innvandrere fra andre nordiske land og fra Skottland og Irland.

Året 930 ble det dannet en stat, hvis høyeste organ var Alltinget, hvor en forsamling av høvdinger (goder) og utvalgte menn hadde den lovgivende myndighet, men særskilte domstoler hadde den dømmende myndighet. Denne statsformen bestod i nesten 350 år. Men i årene 1262-64 overlot de islandske høvdinger og tingene sin makt til den norske kongen, Håkon Håkonsson, særlig for å få slutt på de opprivende indre stridigheter i landet, og for å sikre tilførselen til landet av nødvendighetsartikler.

Ved Kalmar-unionen 1397 kom Island sammen med Norge inn under en kongsmakt som til vanlig hadde sitt sete utenfor Noregsveldets grenser, og ved unionstraktaten mellom Danmark og Norge i 1450 ble både Island og Norge for lang tid lagt inn under den danske konges overhøyhet. Først ved fredsavtalen i Kiel i 1814 ble Norge atter skilt fra den danske krone, mens Island, Færøyene og Grønland fortsatte som danske biland. Det lyktes den gang for nordmennene å sikre Norge status som selvstendig kongerike ved siden av Sverige. Islendingenes kamp for å oppnå en tilsvarende stilling overfor Danmark varte derimot i over

100 år. Først i 1918 ble Island igjen en selvstendig og suveren stat. Men islendingene hadde den lykke at de ikke kom til å trenge blodig opprør og tap av menneskeliv i denne kampen, slik som så mange andre europeiske land. Våre våpen var pennen og tungen. Oppløsningen av unionen mellom Norge og Sverige og begivenhetene i 1905 inneholder mange likhetspunkter med islendingenes kamp. Og en ting er helt utvilsom, nemlig at utviklingen i Norge ble nøye fulgt av islendingene og ble en mektig inspirasjon til de politiske krav som fra Islands side ble framsatt overfor den danske regjering i årene etter 1905.

Den overenskomsten som Island og Danmark ble enige om i 1918, den såkalte unionsakt eller forbundslov, var i mange henseender en usedvanlig overenskomst. Den danske konge skulle også være Islands konge. Kongen var det felles grunnlag som unionen hvilte på. Begge land var likeberettigede innenfor unionen. De hadde intet felles unntatt kongens person. Statsborgerne var likestillet i begge land, men uten felles statsborgerskap. Danmark ivaretok de islandske utenriksanliggender på Islands vegne. Men hvert land førte sin selvstendige utenrikspolitikk. Jeg skal ikke gå nærmere inn på unionsaktens innhold, som nå hører historien til. Jeg vil bare nevne at overenskomsten skulle gjelde i 25 år, eller til 1943. Etter 1940 kunne hver av partene si den opp ensidig, og dermed bringe unionen til opphør. Som bekjent ble også unionen oppløst, og Island ble deretter en selvstendig republikk sommeren 1944. Etter den tid har Island stått helt på egne ben både politisk og økonomisk.

Når det gjelder det politiske, var det en hovedsak å sikre landets suverenitet og sikkerhet på en betryggende måte. Et naturlig ledd i dette arbeidet var det at Island gikk med i forbundet av frie demokratiske stater da NATO ble opprettet i 1949.

Da Island ble en suveren stat i 1918, hadde landet erklært "evig nøytralitet", i det håp at en slik erklæring skulle være tilstrekkelig vern mot å bli blandet inn i andre makters eventuelle krigføring. Men siden den tid har erfaringen gitt oss en meget alvorlig lærepenge.

En måned etter Nazi-Tysklands okkupasjon av Danmark og invasjonen i Norge 9. april 1940 ble Island okkupert av engelskmennene, som nok hadde mistanke om at Island stod som det neste på Hitlers liste over land han kunne tenke seg å okkupere. Island protesterte kraftig mot krenkelsen av nøytraliteten. Men et år senere, sommeren 1941, gjorde landet en avtale med De Forenede Stater om militær beskyttelse inntil krigens slutt. Og etter at De Forenede Nasjoner var stiftet ved Washington-erklæringen av 1. januar 1942, ble Island opptatt som medlem. Og dette var rikets stilling ved krigens opphør.

Vinteren 1948-49, da forhandlingene om opprettelsen av NATO stod på, var spørsmålet for Islands vedkommende om man skulle holde seg til den tidligere erklærte nøytralitet, som i virkeligheten hadde vist seg nokså illusorisk, eller om man skulle ta imot tilbudet om å bli medlem av den nye organisasjon. Det var et vanskelig spørsmål. Island hadde ikke tropper av noen art, og et folk på knapt 150 000 mennesker kunne ikke bidra med noe som monnet av selvstendig militær innsats i et slikt forbund. Men at Island likevel kom med blant de 12 opprinnelige medlemsland, skyldtes ikke minst landets geografiske beliggenhet, som gjorde landet viktig for samarbeidet mellom medlemslandene på begge sider av Atlanterhavet. Landets strategiske betydning var blitt uomtvistelig klarlagt under verdenskrigen.

Da Island gikk inn i NATO, skjedde det riktignok under voldsom motstand ikke bare fra det venstreorienterte sosialistparti, som da var dominert av kommunistiske krefter, men også fra mange andre. Men i de senere år har denne motstanden gitt seg mye.

En avgjørende faktor for sikkerhetsinteressene til et land er dets geografiske plassering og den strategiske utvikling i den delen av verden hvor det ligger. I demokratiske land er det regjeringens plikt å vurdere disse faktorene og å ta de nødvendige forholdsregler i samsvar med folkets vilje. Hvis en

forsøker å analysere de ulike syn og diskusjonen om forsvarssamarbeid i NATO, som fremdeles står høyt på islendingenes politiske dagsorden, er en nødt til å spørre om grunner og alternativer. Man må da også ta i betraktning at nasjonale tradisjoner og følelser her spiller en stor rolle.

Motstanderne av forsvarsbasen i Keflavík hevder at den beskjerer landets uavhengighet, og at nærværet av utenlandske tropper er en stor fare for den islandske kultur. Dette var i virkeligheten noe som begge parter var klar over allerede den gangen Keflavíkavtalen ble traktatfestet. Men av denne avtalen går det klart fram at den ikke svekker Islands fulle autoritet i egne saker. Og en har også tatt hensyn til at islendingene er en liten nasjon, men med ansvar for et stort geografisk område. Både USA's og Islands regjering har hele tiden gjort sitt beste for å unngå friksjoner så godt det har latt seg gjøre. En bør alltid huske på at islendingene er uten militære tradisjoner og ikke vant med å tenke i strategiske baner. Dette har gjort at folket har stått så splittet i denne saken.

Som kjent er den venstreorienterte Folkealliansen et relativt sterkt parti, som ved siste Alltings-valg fikk 19,7% av stemmene. Dette partiet er motstander av alt forsvarssamarbeid med Vesten og krever at Island skal vende tilbake til nøytraliteten. De andre, derimot, som er en stor majoritet, mener at isolasjon er noe som hører fortiden til, og at nøytralitet uten noen form for militært forsvar er utilrådelig.

Noen av dem som deler denne oppfatningen, mener imidlertid at det bare er så lenge den generelle verdenssituasjon er som den er i dag, at en behøver å ha fremmede styrker i landet. Men de mener at vårt medlemskap i NATO skal fortsette, og at våre allierte skal ha adgang til å bruke islandske baser i en krisesituasjon. Disse synspunktene finner en særlig blant folk som hører til Fremskrittspartiet. De hadde ved siste valg til Alltinget 24,9% av stemmene.

Så har vi den tredje gruppen. De mener at ettersom avstander i verden i vår tid praktisk talt er forsvunnet, vil det i en krise kunne bli liten eller ingen tid til å påkalle hjelp utenfra. De mener da at Island like lite som andre land kan klare seg uten militært forsvar. De framhever sovjetmarinens ekspansjon i Nord-Atlanteren og hevder at om Island trekker seg ut av forsvarssamarbeidet, kan det få meget alvorlige følger for maktbalansen og kan legge landet åpent for en angriper. Det kan da bli dannet et militært vakuum, som kan framskynde militær aksjon mot landet. Dette er synet til Selvstendighetspartiet, som ved siste valg fikk 35,4% av stemmene. Dette synet støttes også av Det sosialdemokratiske parti, som fikk 17,5% av stemmene.

Islands utenrikspolitikk vil uten tvil bli et emne som kommer til å bli livlig diskutert også i framtiden. Hver generasjon må avgjøre hvordan den skal ivareta sin egen sikkerhet. Vi håper likevel at det skal bli mulig å bygge bro over motsetningene. De fleste er klar over Islands utsatte strategiske plassering og støtter det bidraget som landet nå gir til fred og stabilitet i Nord-Atlanteren, noe som kan kalles livslinjen i den vestlige verdens trygghet.

Da Island fikk sin fulle selvstendighet, var det fortsatt to andre utenrikspolitiske saker som også ventet på sin løsning. Den ene var håndskriftsaken, som nå for lengst er brakt i havn, som alle vet. Den andre er vi ikke ferdige med ennå. Det er spørsmålet om sjøgrensen, fiske-bestanden og utnyttelsen av havbunnen. Torskekrigen med britene var lang og vanskelig. Nå er en økonomisk sone på 200 nautiske mil et anerkjent faktum. Men ved grenseutvidelsen til 200 mil oppstod den situasjon at Islands myndighetsområder ville overlappe de tilstøtende lands innførte 200 miles grense. Dette problemet er blitt løst på den måten at der avstanden mellom Island på den ene side og Grønland og Færøyene på den annen side er mindre enn 400 nautiske mil fra grunnlinjen, skal en midtlinje danne Islands fiskerigrense. Men den samme regel har islendingene ikke villet gå med på når det gjelder grensen mot Jan Mayen. Island er Jan

Mayens nærmeste nabo. Jan Mayen ligger 520 km. fra Island, 540 km. fra Grønland og 1000 km. fra Norge. Islendingene har framholdt at Jan Mayen er en ubebodd øy når det gjelder utnyttning av fiskeriterritoriet. På Jan Mayen finnes ikke noe fastboende lokalsamfunn som baserer sin økonomi på fiske og fangst. Derfor vedtok Alltinget våren 1979 enstemmig at grensen mot Jan Mayen skulle være 200 mil. Dette er nå fullt ut anerkjent av Norge med vår historiske overenskomst fra våren 1980. Overenskomsten inneholder dessuten viktige bestemmelser angående vern av fiskebestanden, fordeling av fiskekvoter og utnyttning av kontinentalsokkelen. Island anerkjente Norges fulle rett til å opprette en 200 miles sone rundt Jan Mayen, og kort tid etter var den et faktum. Dette er hovedtrekkene i den avtalen som ble undertegnet av Islands og Norges utenriksministre den 22. oktober 1981, mens Islands president, Vigdís Finnbogadóttir, gjestet Norge. Det som ennå står tilbake, er at Norge og Danmark må bli enige om grenselinjen mellom Jan Mayen og Grønland.

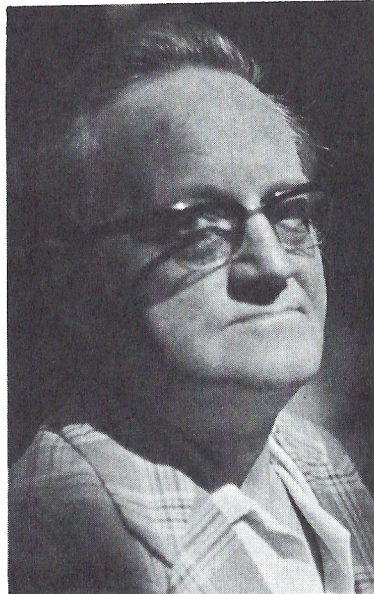
Island og Norge må dessuten forhandle med EF om kvotefordelingen av vandringsstammer i området, og Norge har foran seg langvarige drøftelser med Sovjetunionen om fisket i Barentshavet. Personlig er jeg ikke i tvil om at overenskomsten mellom Norge og Island har styrket Norges stilling i disse forhandlingene. Uten denne overenskomsten er det også sikkert at loddestammen ville bli redusert til nesten ingen ting i løpet av 2-3 år. Islendingene har sett seg nødt til å begrense sin loddefangst meget sterkt for at det i det hele tatt skal bli noen lodde igjen til å formere seg.

Ingen nasjon kan leve isolert i verden i dag. Ayatolla Khomeinis Iran er et godt eksempel på hvordan man ikke skal drive utenrikspolitikk. Da Iran ble angrepet, hadde det ikke venner noen steder. Vi kan godt innrømme at Island til tider har drevet en hard utenrikspolitikk. Men denne politikken har alltid ført fram til løsninger gjennom forhandlinger. Skulle Island komme i vanskeligheter i fred eller ufred, vet jeg at vi har mange venner. Derfor tror jeg at vi har lyktes i vår utenrikspolitikk fram til i dag. Ikke minst gjelder dette vårt forhold til våre nordiske naboer på alle områder.

Hermann Pálsson:

NORDMENN, ISLENDINGER OG GAMLE BØKER

En av de viktigste grunnene til at nordmenn og islendinger stort sett kommer så godt overens, selv om de naturligvis ikke er enige i ett og alt, er ganske enkelt at disse to folkene som bor så langt mot nord, er så nær i slekt med hverandre. Ingen er i tvil om at det særlig var fra Norge Island ble bebygget, selv om det er noe omstridt hvorfor landnåsmennene forlot dette vakre landet og dette vennlige folket. Var det kanskje fordi islendingene på en eller annen måte var forskjellige fra nordmennene allerede før de seilte over havet mot vest? Eller er forklaringen den at nordmennene brukte dette enestående høvet til å kvitte seg med den delen av befolkningen som de helst ville ha vekk? Hvordan en nå snur og vender på det, så snakket de to frendefolkene det samme språket i mange hundreår, selv om det nå er gått så lang tid at ingen lenger husker om det var norsk eller islandsk de snakket. Og folkene hadde mye med hverandre å gjøre. Nordmennene solgte tømmer og kornvarer til islendingene og fikk i stedet talg og lovkvad om norske konger, som få nordmenn brydde seg med å gjøre udødelige gjennom diktning. På 1200-tallet skjedde en viktig utveksling av bøker mellom Norge og Island: Nordmennene frisket opp islandsk kultur ved å oversette vakker litteratur fra fransk. Til gjengjeld eksporterte islendingene skinnbøker til Norge. Bøkene fortalte om norske kongers bedrifter og eventyr. Aldri har vel islendingene gjort et så godt bokkjøp som da de fikk Tristrams saga for Håkon Håkonssons saga uten mellomlag. Som vi ser, var norsk-islandsk samarbeid helt på høyden i de dager, selv om vennskapet av og til ble satt på prøve. Islendingene

kunne f.eks. aldri godta Håkon Håkonssons utenrikspolitikk. Nordmennene på sin side syntes det vitnet om en utrolig dumhet hos islendingene når de ikke ville underkaste seg en så staselig konge og dermed bli en del av det norske imperiet.

Trass i slektskap og nordisk samarbeid i sagatiden er nordmenn og islendinger på mange måter temmelig ulike. Begge har da også utviklet seg i hver sin retning i mer enn tusen år og skapt sine egne forestillinger om seg selv og tilværelsen. Selv om skjebnen til disse frendefolkene var knyttet tett sammen helt fra Island først ble bebygget sist på 800-tallet og til etter svartedauden, er nordmenns holdning til denne sagnomstuste tidsperioden en helt annen enn den vi islendinger er vant med. De ulike holdningene springer uten tvil ut fra forskjellige hendinger og sammenstøt som fant sted mellom disse to folkene langt tilbake i tiden.

Likevel ser det ut til at mange av de forestillinger som hersker om sagatiden, stammer fra tre islandske skrifter fra 1100- og 1200-tallet: Landnåmabok, Islendingabok og Heimskringla. Her gjelder den samme hovedregelen som i andre lands historie, at tanker om fortiden er knyttet indirekte til selve hendingene, og direkte til kjente bøker om det som har funnet sted.

Noe som særpreger Vestens kultur, er at begivenhetene oppnår verdi gjennom fremstillinger i større grad enn at skildringer av begivenhetene oppnår verdi gjennom det som har skjedd. En hærkonge kan skape en hel stormakt og legge en annen i ruiner, men slike bedrifter berører våre forestillinger om fortiden bare i den grad noen har skrevet om dem. Pennen er mektigere enn sverdet. Historien er skapt av forfattere som skildrer hendingene, ikke av de ledere som står bak begivenhetene. Jeg skal komme med et nærliggende eksempel. Den gangen omkring år 800, da de norske vikingene ble interessert i gullsmedkunst og andre kunstverk og dro vestover til Skottland for å røve skatter, eksisterte det der et vel ansett kongerike oppkalt etter piktene, et folk som skapte vakrere skulpturer enn noe annet europeisk folk på den tiden. De diktet sine dikt i ordløse

bilder i den harde steinen. En følge av vikingenes kunstrov i Skottland var at piktenes rike gikk til grunne. Den siste kongen deres utåndet omtrent på den tiden da Ingolf Arnarson reiste det første norrøne huset på Island. Og fordi piktene ikke etterlot seg en eneste skrevet bokstav, er dette folket for det meste glemt og deres bedrifter skjult for oss dødelige.

Islendingene har aldri hatt noen storhetstid, og har da også vanskelig for å forstå begrepet. I sin tusenårige historie har de aldri vunnet noen seier på det militære område, selv om Egils saga lar Egil Skallagrimsson redde England fra undergangen i slaget på Vinheia, og sagaen om Bjørn Hitdølekappe lar sin helt redde det russiske kongedømme. Islendingene er trolig Europas dårligste soldater. Helt til militærnekting ble moderne for noen år siden, lo en ofte av islendingene fordi de var så freidige å kalle seg en nasjon uten å ha noen hær.

Da engelskmennene okkuperte Island under den annen verdenskrig, hadde 99% av dette hærløse folket aldri sett en militæruniform og visste knapt forskjell på en menig soldat og en general eller admiral. Fra gammelt av har etterkommerne etter landnåmsmennene hatt motvilje mot krig. Dette er ikke underlig, for det er en av grunnene til at islendingene en vakker dag sluttet å være nordmenn og sa farvel til det vakre landet og det gode folket. Landnåmsmennene var flyktninger, de flyktet fra politiske stridigheter i Norge og vikingenes herjinger i vesterled. Folk flykter for å søke trygghet, eller av frykt, og landnåmsmennene mente det var bedre å leve i fred ute på en avsidesliggende øy enn å leve med den frykten som konger, helter og kjemper skaper hos et fredelig folk. Senere klarte en del islendinger å utnytte de fredelige forholdene til å skrive om alt de og frendene deres hadde gjort - eller drømt om å gjøre. Islendingenes sagaskrivning på 1100 og 1200-tallet skulle på en måte gjøre godt igjen det at de lenge før hadde flyktet fra heltetiden i Norge.

Noen av islendingenes sagaer har nådd det mål som de beste his-

torikere rundt om i verden har satt seg: De er blitt verdslige bibler for hele nasjonen. Her i Norges hovedstad kan jeg bare nevne Heimskringla, som en islandsk bonde skrev i ledige stunder en eller annen gang omkring 1230. Denne boken befinner seg nok på den ene hedersplassen i mange nordmenns bokhyller, vis-a-vis selve den hellige skrift. Velkjent er også den respekt som Færøyinga saga nyter blant våre frender på Færøyene, selv om det nå i virkeligheten dreier seg om en annen slags bok. En trengte ikke anstrenge seg så mye med den som da en skulle lage et verk for nordmennene. Færøyingene er få og nøyer seg med mindre. Det gikk ikke så bra med bibel for grønlendingene, men Eirik Raudes saga og Grønlendinga saga viser likevel at islandske sagaskrivere ikke hadde glemt sine frender vestenfor ishav og jøkler.

Etter at Orknøyinga saga var blitt oversatt til engelsk på 1800-tallet, har det vært en selvfølge at den har inntatt hedersplassen i bokhyllene hos folk på Orknøyene, like i nærheten av kong Jakob I's oversettelse av Bibelen. Og hver gang man kommer over en hustuft fra vikingetiden på Orknøyene, sier arkeologene: Her har det skjedd viktige begivenheter - de må være nevnt i Orknøyinga saga. Endelig må en ikke glemme at islendingene skrev en verdslig bibel for danskene, som de naturlig nok kalte Knytlinga saga. Men danskene har aldri stolt på islendinger og kunne derfor ikke verdsette denne staselige boken. Men de var så heldige å ha geniet Saxo Grammaticus, som kom med sitt praktfulle skrift om sitt folk på latin, slik at danskene ikke behøvde å være avhengige av fattigfolk nord i tåkehavet.

Når vi leser de verdslige bibler som islendingene satte sammen på 1200-tallet for nordmenn, færøyinger, orknøyinger og dansker, må vi ikke la mistenksomhet eller kritikk få kaste skygge over denne litteraturen. Vi skal vise de gamle forfatterne den høflighet å nyte hver enkelt av dem i sin helhet. Vi leser Heimskringla ikke bare med det for øye å få rede på hva som skjedde her i dette vakre landet i sagatiden, men først og

fremst for å lære boken selv å kjenne. Den kan gi oss et innblikk i den fortid Snorre Sturluson mente høvde for nordmenn. Folk her i nord er ikke vant til å ta beretninger om mirakler bokstavelig, men når vi leser Olav den helliges saga, gjør vi rettst i å legge mistillit og vantro fra oss imens. Lesere som vraker Ynglinga saga fordi den ikke er historisk nok, har ikke gjort seg fortjent til Heimskringla, og burde heller holde seg til arbeider av moderne historikere som er underlagt andre regler enn Snorre Sturluson. Skjønnheten i Heimskringla kan ikke verdsettes fullt ut om en ikke leser den med et oppriktig og positivt sinn, uten å skjele til historien. Fortellingen om guden Odin som flykter fra Tyrkia sammen med brødrene sine og blir politisk flyktning i Sverige, slik at han i tidens fylde kan bli stamfar til norske konger, er like interessant som skildringen av Harald Hardråde, han som mange generasjoner senere drar til Tyrkia og ender sitt liv under et besøk i England, der han erobrer sju fot engelsk jord en varm høstdag i året 1066. Reiser spiller en stor rolle i Heimskringla. Det passet derfor svært godt å la handlingen begynne med Odins ferd tvers over Europa.

Islendingene begynte ikke å sette sammen skrifter til andre nasjoner før de hadde behandlet sin egen fortid. Den boken som kommer nærmest det å kunne betraktes som vår bibel, heter Landnámabok. Den er på sin måte en reisebok, selv om den ikke forteller mye om folk som reiser til Tyrkia. Den forteller om mennesker som løste enkeltbillett fra Norge hjem til Island, til et land der de aldri før hadde vært og som de ikke kjente annet enn av omtale. Likevel var det deres hjemland, endog før de satte føttene på islandsk jord. Liksom Odin i Heimskringla ser ikke disse menneskene ut til å ha kommet på å vende tilbake til sin opprinnelse. Vi vet heller ikke om det var mulig for dem. Ville tyrkerne ha tatt imot Odin med åpne armer etter at han hadde vært flyktning i Sverige i noen år? Og Harald Hårfagre hadde neppe gått i gang med å slakte den feitesten kalven for å ta imot disse flyktningene som den bortkomne sønn. Men den største forskjellen mellom reisene til Odin og etterkommerne hans i Heimskringla og reisene til de menneskene

som forlot Norges vakre bygder for å nyte livet og freden i ly av jøklen på Island, var likevel den at landnåmsmennene ikke var gudefødte hærkonger, de var en broket forsamling av bønder, kvinner og barn på leting etter seg selv og en ny framtid. Noen få landnåmsmenn greide likevel ikke å finne seg selv på Island. En kom f.eks. fra Suderøyene, var på Island i tre år og dro så tilbake til øyene. Han trivdes ikke i det nye landet. Mer kjent er imidlertid Eirik Raude, som dreper en mann på Jæren, drar til Island med en helt forvrengt innstilling, begår et nytt drap der og til slutt flykter til Grønland. Han var en mann i vesterled som ikke fant seg selv på Island og som i stedet mente å ha funnet verdens største øy.

Om Landnámabok heter det at det ikke finnes maken i verdenslitteraturen. Den skildrer et helt folks opphav og er samtidig en nasjons fødselsattest og dåpsattest. Den forteller om hvordan mer enn 400 landnåmsmenn bosatte seg i et ubebodd land, den skildrer også begrepet islending bedre enn det noen gang har vært gjort med unntak av i Are frodes Islendingabok. De to bøkene har samme formål og utfyller hverandre. Are frode var en av forfatterne til Landnámabok, men vi vet ikke sikkert når den ble til. Trolig begynte forberedelsene omtrent på den tiden da islendingene fikk sin tiendelov, i 1097. På den tiden da kong Magnus Berrføtt drar på sin berømte hærferd til Ulster i Nord-Irland, har islendingenes reisevirksomhet begynt å avta og de driver det nå ikke til større dåder enn å lage utkast til sin verdslige bibel. Are frode og hans kollegers gamle Landnámabok er forlengst gått tapt. Det samme gjelder den neste versjon av boken fra første halvdel av 1200-tallet. Presten Styrme, som i sin tid var en venn av Snorre Sturluson, stod for denne.

Den eldste bevarte versjonen av Landnámabok er av Sturla Tordsson, som skrev Håkon Håkonssons saga. Om denne sagaen er en av de mest upopulære skriftene blant islendinger, er Sturlas versjon av Landnámabok den verdslige bibel som islendingene er mest vant til å vise til. En annen bevart versjon av denne "Boken" er satt sammen av Hauk Erlendsson, som i en årrekke var

embetsmann her i Norge, trolig fordi han ikke fikk arbeid som passet ham i hjemlandet. Hauks bok er trolig nedskrevet mellom 1300 og 1310, og Sturlas bok mellom 1270 og 1280.

Islendingabok og Landnámabok skiller seg fra hverandre særlig ved at Islendingabok systematisk tar for seg nasjonens felles institusjoner: lovene, Alltinget og kirken, mens Landnámabok behandler enkeltmenneskenes skjebner. De to skriftene gjør forbausende klart rede for det islandske folks opprinnelse og særpreg og dets eldste historie. Virkningen av disse skriftene er fremdeles så sterk at de stadig preger mange av de forestillinger vi islendinger har om oss selv. Selve hendingene, landnåmet, grunnleggelsen av Alltinget og kristendomsinnføringen, er fjerne og gåtefulle, mens skildringene i Islendingabok og Landnámabok står lys levende for vårt indre blikk: Slik ønsket de gamle mestere at folket skulle minnes sitt opphav.

De lærde strides om hvilken prestasjon som er størst: Selve landnåmet eller boken som skildrer landnåmet. Dette kan vi ikke finne ut av, all den stund vi kjenner begivenhetene bare fra boken. Men Landnámabok var så høyt elsket av folket at i de verste nødstider, da danskenes tyranni, hungersnød, vulkanutbrudd og pest truet med å gjøre slutt på islendingenes historie, da spurte folket i sin fortvilelse: Hvordan skal det gå med Landnámabok om vi alle dør fra den? Kan en slik bok eksistere om den ikke har noe folk? Vi kunne ikke leve uten den, og den mister sin verdi om vi skulle slutte å eksistere. Og derfor bestemte islendingene seg til fortsatt å holde ut, for å bevise at boken hadde sin eksistensberettigelse.

En klok mann har sagt at unge nasjoner bør være små og likevel så åndelig modne at de forstår seg selv og er skriveføre nok til å kunne beskrive seg selv på pergament. Da Eirik Raude forsøkte å legge grunnlaget for et folks eksistens på Grønland, passet han godt på at nasjonen ikke ble for stor, men etterkommerne hans forsømt å skrive om barndommen til denne vesle

nasjonen, slik at den slumret inn i sin beste alder. Hadde grønlendingene skrevet sin Landnámabok, ville islandsk, eller endog norrønt, vært et av Grønlands riksmål ennå den dag i dag.

Som jeg nevnte, er en av oppgavene til Landnámabok å fungere som Islands dåpsattest. Et kapittel om en mann som het Floke, forteller om dåpen:

Våren ble nokså kald. En dag gikk Floke opp på et høyt fjell og fikk se en fjord nord for fjellene. Den var full av havis: derfor kalte de landet Island.

Den som vil gi et helt land navn, må først klatre opp på et høyt fjell, ellers vil ingen ta ham alvorlig og navnet blir glemt. Her på dette fjellet denne kalde vårdagen døper Floke og mennene hans landet. Samtidig diktet de det første diktet som ble til på Island. Selve navnet, disse to stavelsene, bærer en herlig diktning i seg. Ordet is betegner den fullstendige stillhet og taushet, samtidig som det bærer i seg alle de forvandlinger isen gjennomgår, til rennende vann og rykende damp: hele det storslåtte havet, bekker og vann, vårregn og dugg i sommergresset, skyer på himmelen, damp fra de varme kildene. De fleste nasjoner har vist landet den respekt å bruke navnet Island eller de navneformer som stammer fra den latinske formen Islandia. Men en eller annen engelskmann på 1400-tallet, som ikke forsto seg på diktning, bestemte seg for å oversette det til engelsk med ordet Iceland. Denne formen mangler den verdighet som ligger i den islandske navneformen. I eldre engelsk derimot, ble landet selvsagt kalt "Issland". I neste omgang hermet innbyggerne i Wales etter sitt herrefolk og begynte å kalle landet Ynys yr la, "is-øya". Forfedrene deres hadde imidlertid, som naturlig var, kalt landet Islont. Den dype visdom som navnet Island bærer i seg, hadde Eirik Raude ingen sans for. Han døde hele tiden vestover med en forvrengt innstilling og legger grunnlaget for et nytt folks eksistens i et land som han kalte Grønland.

Dette navnet bærer i seg en illevarslende spådom om landets skjebne. I den nordiske naturen er den grønne fargen knyttet til en bestemt årstid. Denne vårens og sommerens farge peker

nådeløst mot høstens bleke falming og vinterens hvithet. Vil du at etterkommerne dine skal trives lenge i landet ditt, bør du gi det et vinternavn, for det peker mot våren som kommer. En bør ikke bare lese gamle bøker for høflighets skyld, en bør også vise det nye landet tilbørlig respekt.

Om vi har i tankene at nordmenn og islendinger er ulike, så er den store forskjellen mellom de verdslige biblene deres enda mer oppsiktsvekkende. Heimskringla er en ættesaga, som begynner med stamfaren Odin og slutter med beretningen om slaget på Re, som ble utkjempet av etterkommerne hans i 1177. Tid og fortelling kan ikke skilles fra hverandre i denne ruvende boken, som begynner langt tilbake i den grå fortid og flyter langsomt fremover, generasjon etter generasjon, konge etter konge, begivenhet etter begivenhet, år etter år. Hver enkelt saga innenfor hele bolken har sin helt som alt dreier seg om, og fordi helten er Norges konge helt til sagaen hans slutter, blir hans skjebne så innfiltret i landets og nasjonens skjebne, at det er vanskelig å skille dem fra hverandre.

Liksom Heimskringla er både Orknøyinga saga og Knytlinga saga ættesagaer og et folks historie på samme tid. Langt vanskeligere er det å beskrive Landnámabok med ett ord. Den er da også svært innfløkt. Den handler ikke om helter som rår over land og folk, den handler om alle slags mennesker, som en vakker dag tar eiendelene sine og vender ryggen til fortiden.

Heimskringla er meget omhyggelig ordnet, og ett av hovedtemaene i boken er da også orden, med kongemakten i sentrum. Samtidig bærer boken som helhet preg av å følge en linje eller en skjebnetråd som strekker seg over mange generasjoner. I Landnámabok hersker oppløsning og anarki, som imidlertid blir avløst av orden etter at Alltinget er opprettet. Tiden har liten strukturell betydning i boken. Når nasjoner fødes, er det i virkeligheten en mytisk begivenhet som skjer utenfor tid og rom, selv om alle vet at landnåmet fant sted omkring år 900. Landnámabok preges egentlig ikke i særlig grad av begivenheter, men av landets og landnåmets utforming. De enkelte landnám

blir ordnet på rekke og rad på flatlandet langs kysten og i dalene som strekker seg opp derifra. Bebyggelsen danner på denne måten en slags uregelmessig ring rundt den øde høysletten og fjellene midt i landet. Ser en bort fra innledningen i boken, som skildrer landets beliggenhet, oppdagelse og den første landnåmsmannen, er boken klart ringformet. Hovedbolken har hverken begynnelse eller slutt. En ring er uten ende, heter det i Flateyjarbok. Fortellingene om landnåmet begynner på ett bestemt punkt, og slutter på samme sted.

Når jeg må forklare Landnámabok for skotske studenter og andre som er havnet utenfor den norrøne kulturen, sammenligner jeg ofte med den hellige skrift. For oss islendinger er Landnámabok på en måte det samme som Annen Mosebok er for jødene. Islendingenes verdslige bibel handler om Eksodus, utgangen, om befrielse fra trelldom og en ny frihet. På denne måten svarer Norge til Egypt, Harald Hårfagre til kong Farao, og Island til det forjettede land. Islandske landnåmsmenn kunne ikke gå tørrskodd over de dype strømmene i Norskehavet, og Gud viste dem heller ikke veien, men når Landnámabok skildrer deres ankomst til landet, er det klart for enhver leser at det her dreier seg om mennesker som er kommet hjem etter lang tids forvisning.

Dere synes kanskje det er urimelig å sammenligne Harald Hårfagre med Farao, men en slik forestilling har kanskje ikke vært så fjern for forfatterne av boken som det kan se ut til ved første øyekast. Ifølge Landnámabok flyktet mange av de mektigste landnåmsmennene til Island for å slippe unna Haralds "ovrike", tyranni, og selv om historikerne trekker i tvil at det har vært tilfelle, mener jeg det ikke er noen grunn til å tvile på skriftens ord. Motviljen mot Harald Hårfagre er ikke bare et sentralt tema i Landnámabok, men både den og forskjellige sagaer uttrykker en aversjon mot selve kongemakten. Dette må skyldes en gammel arv fra Norge, og nå kommer vi til den klareste ulikheten mellom norske og islandske holdninger. I de islandske beretningene må landnåmsmennene velge mellom to

alternativer: enten å tjene kongen eller å være fri i det forjettede land. Det er de samme valgmuligheter som i Annen Mosebok: kjøttgryter i Egypt eller sult i ørkenen på leting etter en ny jord, som likevel er gammel. Landnåmaboks tanker om Harald Hårfagres "ovrike" har boret seg så dypt inn i islendingenes bevissthet at det er vanskelig for oss å forstå ideologien i Kongespeilet om en mektig konge som samtidig er beskytter for hele folket.

Men Landnåmabok er mer enn Eksodus fra Norge: Den er også vår Genesis, skapelseshistorien. Den skildrer en nasjons skapelse ut av løse bruddstykker fra de norske fylker og fra de stedene vest i havet der norske vikinger en tid var lite velkomne gjester. Nå for tiden nyter nordmennene selvsagt den samme respekt på de skotske øyer som andre steder. Nasjonalismen i disse områdene legger til og med stor vekt på folkets norske avstamning. I Landnåmaboks skapelseshistorie merker en lite til at høyere makter trekker i trådene. Det blir heller ikke nevnt noe om motvilje mot kvinner, det som nå blir betraktet som en skamplott på jødernes skapelseshistorie. Men de frode menn på Island på 1200-tallet, som la ut på lange reiser omkring i landet sitt for å spørre folk om deres opprinnelse, hadde ikke muligheter til å velge noe bedre forbilde enn de to første bøkene til Moses, jødernes lagmann og hertug.

En våken leser foretar to ulike reiser i Landnåmabok. Med bokens skildringer i tankene kan han reise land og strand rundt og besøke alle de steder i det forjettede land der det bor folk, og lære å kjenne hvert enkelt landnåm til de menn som ikke ville eller som ikke fikk lov til fortsatt å være nordmenn for tusen år siden. Veien går i krinker og kroker, inn til de øverste dalene og ut til de ytterste nes og øyer. Med Landnåmabok som veiviser trenger han ikke noe kart. Den er det eldste Islands-kartet, og det er forunderlig klart. Samtidig begir leseren seg ut på en annen slags reise, som er både lang og vanskelig, bakover til daggryet i Islands historie, der kjennemerkene ikke bare er begivenheter og mennesker, men også tanker om menneskenes liv. Og her som så mange andre steder i

gamle islandske skrifter møter han to begreper, som er nødvendige for at han skal kunne orientere seg i Landnåmabok. Begrepene er frihet og fremmedgjøring, og de er litt i slekt med hverandre. Begrepet fremmedgjøring er ofte blitt forklart ved at en tar som eksempel en ung gutt som ikke kjenner noe annet sted enn sine egne omgivelser. Dette stedet elsker han over alt på jorden. Etter hvert vokser han til og søker utdanning langt hjemmefra. Etter avsluttet utdanning reiser han til andre land. Litt etter litt begynner han å forstå at han i virkeligheten hører hjemme hvor som helst på jorden, han er like glad i alle de stedene han blir kjent med. Hele verden er hans hjemsted. Når så mannen er blitt gammel og har nådd full åndelig modning, går det endelig opp for ham at han i virkeligheten ikke hører hjemme noe sted i denne verden, han er en slags nattegjest som en morgen må samle sammen sine eidelere og takke for losjiet, for nå kan han endelig ha håp om å komme hjem til seg selv i en annen verden. Når mannen er kommet til dette tredje trinn i sin utvikling mot det fullkomne, da er han omsider blitt helt fri. Menneskets frihet styrkes i samme grad som horisonten utvides og erfaringen vokser. Den som sitter hjemme, er fjettet av kjærligheten til sitt hjemsted, noe som i og for seg er prisverdig, men som samtidig til en viss grad gjør en ufri. Forfatterne til Landnåmabok og islendingesagaene beskjefteget seg ikke med den teologi som ligger i tredje trinn i fremmedgjøringen, men de to første trinnene har de nok hatt i tankene når de skildret forfedrene sine som langt tilbake i tiden hadde betalt for friheten sin med å forlate sitt fedreland.

Så rart det enn høres, er aldri Landnåmabok blitt oversatt til norsk. Den er også lite kjent her i landet unntatt blant spesialister innenfor historie og norrøn filologi. Norske historikere som ikke leser islandsk, må ta til takke med oversettelser til tysk, fransk eller engelsk. Nå er det jo vanskelig å vite hvorfor boken ikke er oversatt. Jeg har i hvert fall ikke fått noen forklaring på det, og jeg synes det måtte være en opplagt utfordring for en fremragende norsk oversetter å ta på seg den oppgaven. For det første har nordmenn vært svært

flittige til å oversette islandske sagaer, endog mange som er mye mindre betydelige enn Landnámabok. Da jeg var liten, fikk jeg ikke lov å lese Bosa saga fordi den var så uanstendig. Den er nå kommet ut i norsk oversettelse, prydet med kunstferdige tegninger, slik at også de som ikke kan lese, f.eks. utlendinger, kan ha nytte og glede av boken. For det andre er det ikke mulig å sette seg inn i Islands historie eller den gamle islandske litteraturen uten å gjøre seg kjent med Landnámabok. For det tredje inneholder boken mange opplysninger om Norge. Dessuten burde nordmenn være litt interessert i å vite hvordan islandske forfattere på 1100- og 1200-tallet forklarte utvandringene fra Norge på 800- og 900-tallet. Selv sagt har disse spørsmålene flere ganger vært behandlet av norske vitenskapsmenn. Men det er likedan med Landnámabok som med alle andre bibler, hellige og verdslige, at det ikke er nok å lese det som er skrevet om dem, en må lese bøkene selv. I Snorre Sturlusons og det nordiske samarbeidets navn vil jeg til slutt på det sterkeste henstille til nordmennene å oversette denne boken til sitt morsmål, så folk i dette vakre landet kan forstå hva det vil si å være islending. Og så må de plassere oversettelsen på et høvelig sted i bokhylla, helst i nærheten av Heimskringla og Annen Mosebok (eller Utvandringensboken, som den ble kalt i gamle dager).

Oversatt av Gunhild Stefánsson

Professor Hermann Pálsson og ministerråd Sigurdur Hafstad

Matthías Johannessen, født 1930, dikter og journalist, redaktør av "Morgunbladid" siden 1959, har gitt ut en rekke diktsamlinger og andre bøker. En rekke av hans dikt er omdiktet til norsk av Ivar Orgland i "Islandske dikt frå vårt hundreår" (1975) og "Ask veit eg standa" (1980) og av Knut Ødegård i Ivar Eskeland: "Våren kjem ridand" (1976).

Matthías Johannessen:

JENTE MED BRUNE AUGO

I.

Om hausten rimkald krev at eg skal dra
dit han har valt vår kalde møtestad
og alt snør til frå mine lidne år,
så har eg deg, mitt solskin frå i vår -

og om ein dag mitt land ligg daudebleikt
med linkvitt brim, og storm bryt strået veikt,
og ingen høyrer på det himmelkall
som kjem til oss når dagen vår er all -

så kjem du med ditt ljós til ovtrøng dal
og lyser i min skuggemørke sal.

- Å, minne, smil som varmar berre meg,
du er mi sol, og skuggen din er eg.

II.

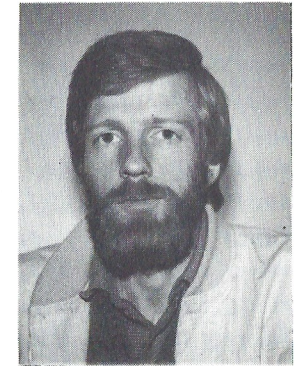
Meir varm enn draumsyn fann den dagen veg
som banka på og spurde etter meg,
han var mi lukke, kveiken fersk og ny
som vår i skavlen, molda mørk og ly.

Du var den dagen - ung og augnebrun
med morgonbris på sommargrøne tun.
Til deg var graset der mi kjærleiksbru.
Eg er ditt dikt, og jenta mi er du.

Men veit du at di sol òg veks av meg,
og at eg sjølv no vert til liv i deg?

Norsk omdikting ved Ivar Orkland

Brynjúlfur Sæmundsson, født 1941, filologisk embetseksamen ved Islands universitet 1970 (hovedoppgave om Örvar-Odds saga), gymnaslektor i Reykjavik 1970-1979, lektor i islandsk ved Universitetet i Bergen fra 1979. Har skrevet flere artikler og deltatt i utgivelse av islendingesagaer.

Brynjúlfur Sæmundsson:

"ATOMSKALDSKAP" OG MODERNISME I ISLANDSK LITTERATUR

"Jeg har gitt blaffen i poesi siden jeg brente mine gamle dikt. Men nå skaffet jeg meg alle de nyeste diktsamlingene av den unge garde blant dikterne våre. - - Fy te rakkern for lesning. Rett og slett ubegripelig vrøvl. Jeg skjønte ingen ting! - - De diktene som jeg likte - og liker ennå - var på en helt annen måte. Ikke slik som dette grove, upoetiske sludderet som disse unge jyplingene kaller kunst. Nei, da var det andre greier det de laget de som var virkelige diktere, slike som Jónas og Bjarni og Stefán og Davíð og Einar. Slik er det jeg vil dikte."

Disse ordene er lagt i munnen på en av personene i en roman av Frída Á. Sigurdardóttir som kom ut nylig. Personen er en middelaldrende moderne islending, som åpenbart setter større pris på stordikterne våre i det forrige århundre og begynnelsen av dette århundre enn på nåtidsdikterne. Og det skal være visst at moderne lyrikk ikke hadde det lett i begynnelsen på Island. Ikke minst den nye formen var en torn i øyet på mange. I de voldsomme debattene om lyrikk i femtiårene kom det klart fram at dikt uten den tradisjonelle regelmessige rytme og uten bokstavrim og enderim etter manges mening ikke var diktning i det hele tatt. Tradisjonen i islandsk diktning har som kjent vært umåtelig sterk. I århundrer har "dikt" hatt en sterkt bunden form, mens innholdet var episk. I det 19. og langt fram i det

20. århundre hadde diktningen dessuten ofte sterke innslag av patriotisk propaganda. Når en skulle prøve å gjøre opprør mot en så inngrodd tradisjon, var det ikke underlig at motstanden ble hard.

Alt siden landnåmstida har diktning spilt en stor rolle i folkets dagligliv på Island. Jeg tenker her ikke først og fremst på de kvadene som islandske skalders diktet for Norges konger - det var få som fikk del i slik berømmelse - men mer på tilfeldige vers om hverdagsting, vær og vind, årstider og daglige sysler, og også om landet, folket og dets historie.

Slik diktning er blitt dyrket hundreår etter hundreår i alle Islands bygder, og når den lyktes best, kunne vers bre seg og bli folkeeie i hele landet.

Om gammel tradisjon, men også om stagnasjon i islandsk diktning vitner "rimene" (entall "ríma", et hunkjønnsord). Rimene er episke dikt, de eldste fra 1300-årene, ofte diktet på grunnlag av en eller annen kjent saga om store helter eller riddere. Rimene var sjelden særlig originale. Men rimedikterne satte sin ære i formen. Variantene av rime-versemål er nesten utallige, og i språket til disse diktene myldrer det av gammeldagse poetiske ord og omskrivninger. Det som dikterne hadde laget, ble overtatt og sunget av kvederne. Det var slett ikke hver manns sak å synge rimer på en slik måte at folk syntes om det. Rimene var populære i over fem hundre år. De gjorde svært mye til at det gamle skaldespråket ble bevart fra generasjon til generasjon, og de har hovedæren for at det eksisterer en ubrutt sammenheng i Islands diktning fra sagatida til denne dag.

Men nyere tider kunne ikke unnlate å føre til fornyelse også i Islands diktning. Først kom romantikken, med diktere som Jónas Hallgrímsson og Bjarni Thorarensen. Det islandske samfunnet holdt på å komme til krefter igjen etter 1700-årenes mange landsomfattende ulykker, særlig koppepidemier og vulkankatastrofer. Optimisme og patriotiske følelser satte sitt preg

på diktningen. Fedrelandet, naturen, folket og historien var det man mest diktet om.

Selvstendighetsbevegelsen vokste stadig i styrke, og i folkets bevissthet var diktningen nøye knyttet til forestillingene om selvstendighet og frihet. Den litterære realisme i den seinere delen av 1800-tallet fikk aldri slikt tak på folket som romantikken. Det merker man aller best i lyrikken.

Med nyromantikken i begynnelsen av vårt århundre kom følelsene atter i høysetet. Diktere som Unnur Benediktsdóttir Bjarklind ("Hulda"), Davíð Stefánsson og Stefán frá Hvítadal betegner noe av et tidsskifte. De unngikk det gamle skaldespråks poetiske omskrivninger og svulst og søkte i stedet sine forbilder i enkel allmuediktning og folkeviser. Diktene til disse lyrikerne ble mye lest. De var mer åpenhjertige enn man før hadde vært vant til.

Men det fantes også dem som syntes denne tidens diktermote var kjedelig og gammeldags. Thórbergur Thórdarson laget f.eks. burleske dikt, hvor han karikerte samtidens dikterstil. Om sin egen holdning i disse diktene har han skrevet lenge etterpå:

"Han - - pintes av motbydelighet mot samtidens vammelhet og sleiphet, og følte seg knuget under en tung, tærende lede ved størknet tankegods og forslitte klisjéer."

Det er det mekaniske bruket av språket som Thórbergur Thórdarson særlig retter våpnene sine imot. Halldór Laxness tegnet heller ikke noe glansbilde, da han i 1925 skrev om islandsk lyrikk:

"En lyriker som ikke er åndelig barn av den tida han lever i, er verken landdyr eller sjødyr. På Island ligger alt kulturliv langt etter sin tid, og lyrikerne bærer oftest preg av eldre tider og tidsstrømninger. En skal her lete lenge etter en kulturpersonlighet som ikke er i det minste 20-50 år etter sin tid i all sin tankegang og framferd."

Laxness påstår at det åndelige omslaget i verden de siste ti år svarer til århundrer:

"Verden tenker i andre bilder, og taler i andre former. Dikt fulle av religiøs kvinnedyrking, om blomster, roser, blåfarge og fortryllende måneskinn, er nå etter hvert så fjernt fra å være poetiske at annenhver person som leser dem, bare ler av slikt og vanskelig kan dy seg for å parodierte dem."

Liksom Þórbergur Þórðarson laget også Halldór Laxness dikt i disse årene, progressive dikt, som gjorde opprør mot føleri og prangende ord og mekanisk bruk av språket.

Den nye lyrikken som Halldór Laxness etterlyste, lot imidlertid vente på seg. Storparten av de diktene som ble utgitt helt fram mot 1950, er sterkt tradisjonspreget. I krisetida i 1930-årene er det to tendenser som er særlig merkbare i litteraturen. Den ene er sosial og radikal, den andre nyromantisk. Jóhannes úr Kötlum var en framtreddende representant for de radikale. De opprettet foreningen "Byltingarsinnadur rithöfundar" ("Revolusjonære forfattere") og gav ut årsskriftet "Rauður pennar" (1935-1938), hvor det bl.a. heter:

"I den kampen som nå pågår, kan ingen kunstner holde seg nøytral uten å ta skade på sin sjel og sin kunst. Kunsten er til for folket, og fra folket henter den sin livskraft. Alle diktere med respekt for sin ære og sin kunst må fylke seg bak fanene til den idé som verdens arbeiderklasse er utvalgt til å føre fram til seier." (Sitert etter Kristinn E. Andrésson.)

Med denne idéen til bakgrunn diktet Jóhannes úr Kötlum politiske kampdikt som er ypperlige vitnemål om følelsene hos de dikterne som var grepet av tidens stormer.

Den andre hovedlyrikeren i denne tida, Tómas Guðmundsson, var totalt ulik Jóhannes når det gjaldt livssyn. Han diktet ikke i

"Rauður pennar"-stil, men priste bylivets skjønnhet og ble den første islandske dikter som diktet lovsanger om hovedstaden Reykjavík, om dens hus, gater, havn, båter og dagligliv. Byen Reykjavík har da også reist en statue av sin skald i byens sentrum, midt i Austurstræti, den gaten som er emne for et av Tómas Guðmundssons mest berømte dikt.

Men nå er vi i ferd med å nærme oss det fundamentale omslaget i Islands poetiske tradisjon som begynnelsen av denne artikkelen sikter til. Samme hvordan man nærmer seg dette emnet vil navnet Steinn Steinarr (1908-1958) stå i brennpunktet. Somme har kalt ham en politisk kampdikter, med henvisning til hans første bok "Rauður loginn brann" (1934). Enkelte av diktene hans faller også innenfor den definisjonen. Men allerede i begynnelsen og hele tida seinere er det likevel andre trekk som er mer framtreddende i Steins diktning, slikt som tvil, smerte, tomhet, og følelsen av å være utenfor over alt. I en artikkel fra de siste år har Silja Adalsteinsdóttir pekt på mange eksistensialistiske trekk ved hans diktning, og i den samme artikkelen blir han kalt "Islands første virkelige nåtidsdikter". Litteraturforskeren Ólafur Jónsson slutter seg til dette i en artikkel om modernismens opphav i islandsk diktning:

"Samme hvordan man nærmere forklarer begynnelsen til modernismen på Island, så er den et faktum i og med Steinn Steinarr. - - Denne filosofiske skepsis eller nihilisme blir rot og årsak til det mektige opprøret både i form og tankeinnhold som bryter fram i diktene hans."

Et av Steinn Steinars hovedverk er "Tíminn og vatnid" ("Tida og vatnet"; 1948); en diktsamling med et uvant billedspråk, som fikk det til å gå rundt for mange. Menneskelig isolasjon i et fiendtlig miljø ser ofte ut til å være hovedtema i disse diktene. Lenge har det likevel vært vanlig syn at "Tíminn og vatnid" er en bok som skal føles, ikke absolutt forstås. Første diktet lyder slik i Ivar Eskelands omdikting:

Tida er som vatnet
og vatnet er kaldt og djupt
som mitt eige eg.

Og tida er lik eit bilete
som er måla halvt av vatnet
halvt av meg.

Og tida og vatnet
renn veglaust inn
i mitt eige eg.

Samme året som "Tíminn og vatnid" kom ut, kom det også en bok med omdiktinger av utenlandsk lyrikk under pseudonymet "Anonymus". Under samme pseudonym ble det dessuten omkring i forskjellige tidsskrifter i disse årene trykt en del moderne dikt, som betegnet et fullstendig brudd med nasjonal islandsk diktertradisjon. Dette pseudonymet skal vi komme tilbake til.

Et av de epokegjørende verk i islandsk lyrikk i denne perioden er også "Thorpid" (1946) av Jón úr Vör. Her har alle diktene et enkelt språk, uten rim og fast rytme, som prosadikt. De skildrer livet til småfolk i et fiskevær i dikterens oppvekst-år. På den ene side er dette realistiske beskrivelser av fattigdommen, men på den annen side får beskrivelsene i den gjenkallende erindring en viss romantisk glans. Jón úr Vör gjorde her bevisst opprør mot den eldre diktertradisjons strenge formkrav og fikk stor betydning for fornyelsen av den lyriske form. Jón har selv pekt på de såkalte statardikterne i Sverige, Harry Martinsson o.a., som sine indirekte forbilder. "Thorpid" ble også diktet under et opphold i Sverige. Dette var dikterens tredje bok. I denne samlingen står også det diktet som i Ivar Orglands omdikting heter "Far min":

Far min har sete i femti år
ved skomakarbordet sitt og sola for torpet,

frå den tid då både hans born og andre gjekk på
fiskeskinnskork, som brann sund i sjøsaltet,
og fram til denne dag.

Og hendene til far min vart så svarte og harde
at han måtte ha dei i lommene
når han drog til kyrkje med kona si og barneflokk.

Han kjenner alle skorne i torpet
og veit korleis dei trør.

"Thorpid" skildret en svunnen tid, en tid med fattigdom og arbeidsløshet. Men i krigsårene og tida nærmest etterpå gjennomgikk det islandske samfunnet voldsomme omveltninger. Det gamle bondesamfunnet ble mer og mer omformet til et moderne industri-samfunn. Plutselig var det rikelig av arbeid, og for første gang hadde folk så mye penger mellom hendene at det var noe å snakke om. Reykjavík og de andre byene på sørvestlandet ble sentrum for næringslivet, og dit flyttet stadig flere. Det hadde vært britiske og amerikanske militærbaser i landet siden 1940 og til krigen sluttet. I denne omveltningstida ble den islandske fristaten gjenopprettet, i 1944. Bare få år etterpå var Islands inngang i NATO et faktum, og samtidig traktaten om amerikanske baser på Island.

Mange mente nå at landets nyervervede selvstendighet var truet, og denne frykten kommer ofte fram i litteraturen, f.eks. i Halldór Laxness' kjente roman "Atómstödin" fra 1948 (på norsk "Land til salgs" 1966), og også i lyrikken fra den tid. Litt om senn, under "den kalde krigen", ble også krigsfaren i hele verden et påtrengende motiv i islandsk diktning. Den nye diktergenerasjonen som da var i ferd med å komme til orde, fikk tidlig økenavnet "atómskáld". Truselen fra atombomben førte til at mange av dem tok opp spørsmålet om menneskelivets begrensning og formål til dypere gjennomtenking.

Selve ordet "atómskáld" kommer av boka "Atómstödin". Til å begynne med var det et forbitret skjellsord. Men i de siste årene er det blitt tatt i bruk som litteraturvitenskapelig term. Til vanlig er det 5 lyrikere som reknes med til "atóm-

dikterne", Einar Bragi, Hannes Sigfússon, Jón Óskar, Sigfús Dadason og Stefán Hörður Grímsson. De ble alle modnet i krigs- og kriseårene. De første bøkene deres kom ut omkring 1950, og de skrev alle artikler og dikt som ble trykt i tidsskriftet "Birtingur" (1955-1968). Dette tidsskriftet var en av den nye diktningens hovedbastioner, hvor det ble kjempet for modernisme både i litteratur og billedkunst. Hjemlig sosialisme satte også sitt preg på "Birtingur". Som et eksempel på den nye diktningen kan vi ta med "I lyngbrekka til ein gamal draum" av Stefán Hörður Grímsson i Ivar Orglands omdikting:

I lyngbrekka til ein gamal draum	Så støytt vi på lik
strøymde berg-åi klår	Det var liket av meg
og eldraude fjell stod vakt	det var liket av deg
om den djupe stilla.	i lyngbrekka til ein gamal
I lyngbrekka til ein gamal draum	draum.
heldt eg i ei ljøs hand.	

Vi åtte ei heil natt
vi åtte ein stor skog
lo vi to i skogen.

Atomdikterne var i det store og hele tatt lavmælte, særlig til å begynne med. De gjorde ofte bruk av et vanskelig tilgjengelig billedspråk, og bildene i diktene deres står ofte mer selvstendig enn i tradisjonell diktning, og språket er gjerne mye nøyaktigere avveid. Hele formen til disse nye diktene var noe annet enn de fleste islendinger kunne forlike seg med omkring 1950. Hvor var det blitt av den regelfaste rytmen, bokstavrimene og enderimene? Var dette dikt?

Om dette siste spørsmålet stod det bitter strid på Island i mange år. Denne striden er det gjort utførlig rede for i Eysteinn Thorvaldssons bok "Atómskáldin" (1980). Folk hadde lett for å gripe til skjellsordet "atómdiktere" når de ville komme den nye diktningen til livs, og diktene ble kalt "atómdikt". Med det mente man "uforståelig og forvirret tøv

uten bokstavrim og enderim." Selv om det særlig lot til å være formen som opphisset folk mot atomdikterne, bidrog også uten tvil dikternes modernistiske livssyn og deres usedvanlige bruk av språk og bilder mye til å øke motviljen mot dem. En av dem som gikk særlig hardt ut mot atomdikterne, ordla seg på denne måten:

"En fare som har sneket seg inn utenfra, er den såkalte "moderne diktning". Den er uten innhold og uten form og uten noe som har røtter i islandsk folkeliv. Enten er den innført av personer som for enhver pris vil hete diktere, men som hverken har kunnskap eller evner til det, eller så er den unyttig tidsfordriv for personer som nok kunne dikte, men som ikke gidder å rette seg etter islandske verseregler. De siste er de farligste. For å verne om vårt språk, vår kultur og vår nasjonale eksistens må vi nedkjempe disse menneskene og alt det de står for på dette felt. Pokker ta dette hylekoret!"

Men tradisjonens forkjempere fikk for alvor grunn til å bli betenkt da en av nasjonens hoveddiktere, Jóhannes úr Kötlum, sendte fra seg diktsamlingen "Sjödægra" i 1955. Denne boka betegner et virkelig tidsskifte i dikterens utviklingsløp, for her framtrer han som en svært modernistisk dikter. Og det som vakte mest oppsikt, var det at den hemmelighetsfulle "Anonymus" og Jóhannes úr Kötlum viste seg være en og samme person. Det var da 30 år siden Jóhannes debuterte, og da med dikt som på ingen måte skilte seg fra det som ellers ble diktet på den tid i det 19. århundres ånd. Seinere begynte han å dikte politiske kampdikt, slik vi har hørt. Etter krigen begynte han så å prøve nye veger i diktningen, men lot seg lite merke med det, var "Anonymus". Oversettelsene under merket "Anonymus" var et naturlig og bevisst ledd i dikterens eksperimenter, og ble utført for å "forsøke å føre utviklingen av lyrikken inn på nye og mer fruktbare baner", som Jóhannes sa i et intervju i "Birtingur" i 1957. "Sjödægra" og de seinere bøkene hans er frukter av disse eksperimentene, og jeg har ikke kjennskap til at noen annen islandsk lyriker har gjennomgått en så radikal fornyelse i sin dikteriske utvikling. I "Sjödægra" står også det diktet som heter "to augo", her i Ivar Orglands omdikting:

Eg kjenner to nattblå augo
som fyrst såg dagsens ljøs
igjennom blodet til moder deira
og eigne skjelvande tårer.

no græt dei stilt mot molda
sitt kolna moderblod.

Og det er heimsens augo
- dei nattblå augo mine:

Og vert latne att før vi anar
og heimen går under då
- men kvifor vart dei fyrst
opna
desse to nattblå augo?

Modernisme og formrevolusjon var nå et fullbyrdet faktum i islandsk lyrikk. Det henger sammen med at forbindelsen mellom Island og omverdenen nå var mye livligere enn før - også når det gjaldt litteratur. Mange islandske diktere hadde oppholdt seg lengre eller kortere tid i utlandet etter krigen, i Sverige, Norge, Frankrike osv. De fleste av atomdikterne oversatte ikke lite av fremmede dikt til islandsk, og brydde seg da oftest lite om de tradisjonelle islandske krav til regelfast bokstavrim og enderim. Slik hadde også "Anonymus" gjort, mens det helt fram til den tid hadde vært det normale at oversettelser av fremmed diktning ble tvunget inn under de islandske regler for bokstavrim, enderim og grammatiske endelser, og samtidig det tradisjonelle dikterspråket, selv om versemålet til originaldiktet for øvrig ble beholdt. Dette var f.eks. framgangsmåten til Magnús Ásgeirsson, som var Islands beste og mest produktive diktoversetter i 1930- og 1940-årene. Og han hadde sterk innflytelse. Dette er kan hende et av de klareste eksemplene på hvor inngrodde reglene for bokstavrim og enderim har vært hos islendingene.

Av islandske nåtidsdiktere er Snorri Hjartarson den som kanskje har de dypeste røtter i gammel islandsk og norrøn litteratur. Han bodde i sin tid noen år i Norge, og skrev der sin eneste roman "Høit flyver raven" (1934) på norsk. Oppmerksomme lesere vil uten tvil finne norske motiver i somme av hans dikt. Som lyriker debuterte Snorri i fristatsåret 1944. Han mener at han er omtrent alene om å more seg med å lese skalde-

dikt. Eddadiktene har ikke hatt mindre betydning for ham. Fra denne gamle diktningen henter han ofte stoffet til sine moderne bilder og allusjoner. Snorri er ingen formrevolusjonær. I hans første bok fins f.eks. sonetter. Men både da og seinere har han gjort forskjellige formeksperimenter, f.eks. med halvrim, som andre diktere har tatt til forbinde. I sine seinere bøker har han fjernet seg fra tradisjonen. Bildene er blitt enklere enn før, språket knappere og diktene ofte kortere.

Slik i diktet "Leit", omdiktet av Ivar Orgland:

Eg har gått over sandlendt
avsvidd audn
og leita etter vatn,
no lid det mot kveld.

Langt vert stutt:
den løynde kjelda
kalla meg dit
der ho kjem fram.

Enn stoggar eg opp,
legg øyra mot marka,
og høyrer eit djupt brus
frå darrande strenger.

I de siste 25 år har mye skjedd innen islandsk lyrikk. Av kvinner har det aldri vært mange blant de lyrikerne som har vært omtalt i islandske litteraturhistorier. Men det er lett å se at det har kommet ut mer av diktsamlinger av kvinner i de aller siste år. Til vanlig er diktningen åpnere nå enn for 20-30 år siden. Hverdagsspråk og lettforståelige bilder fra nåtidens forbrukersamfunn preger diktene til mange av de unge lyrikerne. Samtidig bruker de ofte flere ord enn den nærmest foregående generasjon. Hos somme av ungdikterne er det mye av samfunnskritikk og politikk, mens andre er mer innadventt. For meg ser det ut til at religiøs diktning nå er vanligere enn før.

For å supplere denne meget korte oversikten over islandsk lyrikk fra de siste år skal jeg her til slutt gjengi to dikt, det første av Vilborg Dagbjartsdóttir, omdiktet av Ivar Orgland, det andre av Ólafur Haukur Símonarson, omdiktet av Ivar Eskeland.

Rådet

Dei sit kringom bordet
underlege spelemenn
og kastar terningar om livet mitt
livet vårt
I natt undra eg meg over
at dei òg var born
liksom han som ligg i vogga
og fyller romet med andedragi sine.

OBS. OBS.

no skal brødbutikkane opne.
no skal skraphandlarane opne.
no skal bankane opne.
no opnar eg brystet mitt.
ny kolleksjon av sorg og glede.

eg sel til rimeleg pris:
skaff dykk eit eksemplar.
hjarta mitt er snart utselt
frå forlaget.

Følgende arbeider har vært til særskilt nytte ved utarbeidelsen
av denne artikkelen:

Kristinn E. Andrésson: Íslenzkar nútímabókmenntir 1918-1948
(Reykjavík 1949; på svensk: Det moderna Islands litteratur
1918-1948, Stockholm 1955).

Eysteinn Thorvaldsson: Atómskáldin (Reykjavík 1980).

Silja Adalsteinsdóttir: Existensialismi í verkum Steins
Steinars (i Skírnir, Reykjavík 1981).

Ólafur Jónsson: Atómskáld og móðernismi (i Skírnir, Reykjavík
1981).

Oversatt av Hallvard Magerøy

Gudbjörg Kristjánsdóttir, fødd
1944, magister i kunsthistorie
ved universitetet i Paris (Sor-
bonne), lærar ved Kunst- og
handverksskulen i Reykjavík,
arbeider med ei avhandling om
den kjende "Íslandske teikne-
boka" frá mellomalderen.

Gudbjörg Kristjánsdóttir:

Ásgerdur Búadóttir

FRÁ VEVSTOLEN - VERKA TIL ÁSGERDUR BÚADÓTTIR

Áret 1939 representerer eit viktig tidsskifte for islandsk
kunstliv, for då vart Islands kunst- og handverksskule grunn-
lagd. Dei fyrste kunstnarane som vart utskrivne frå denne
skulen, vart seinare kjernen i "tredje generasjonen" av island-
ske biletkunstnarar. Desse unge kunstnarane ville slå inn på
nye vegar, og det vart deira oppgåve å rydja rom for abstrakt-
kunsten innan islandsk biletkunst i åra etter siste verds-
krigen. Til denne kunstnarflokket hørde og ei ung jente,
Ásgerdur Búadóttir, som seinare skulle få den lagnaden å verta
ein av nasjonens fremste kunstnarar, og den som fyrst gjekk i
gang med moderne biletevevekunst på Island.

Læreår og opphavet til vevekunsten. Ásgerdur Búadóttir vart
fødd på Borgarnes 4. desember 1920, men fylgde alt som barn
foreldra sine til Reykjavík og voks opp der.

Ho var elev på biletkunst-lina ved Kunst- og handverksskulen i
Reykjavík nokre år med Kurt Zier til rettleiar. Den våren
Ásgerdur fullførte skulegangen, rådde Kurt Zier ho til å taka
fatt på ei ny kunstart, bileteveving. Dette kom heilt uventa på
Ásgerdur, for bileteveving var den gongen ei ukjend kunstart på
Island, og til å byrja med gjekk dette rådet frå Kurt Zier i
gløymeboka.

Hausten 1946 drog Ásgerdur til København for å studera vidare ved Kunstakademiet, der ho valde seg Vilhelm Lundstrøm til lærar. Han var då ein av Danmarks mest kjende målarar. Men i studieåra kom Ásgerdur til å få ei særleg interesse for bileteveving, som fekk ei oppbløming i samband med at abstrakt målar-kunst og moderne arkitektur slo igjennom. Det enda med at Ásgerdur kjøpte seg ein liten vevstol før ho drog heim att til Island etter tre års kunstmålar-studium ved akademiet i København. Denne vevstolen kom til å avgjera lagnaden hennar.

Ho fylgde ein gong eit stutt kurs i bileteveving, men laut elles mest trivla seg fram på eiga hand. Ho tok fyrst til med å stilisera linoleumstrykk frå studieåra med tanke på å få dei til å høva for veving. Ho vov då mellom anna to små bilete, som båe fekk namnet "Jente med fugl". Våren 1956 bad samskipnaden "Islandsk kunstindustri" Ásgerdur om å senda desse verka som representasjon for Island til den internasjonale kunstindustriutstillinga i München. Ásgerdur var litt tvilande då ho tok imot dette tilbodet, for ho kjende det slik at det enno var for tidleg for henne å senda noko verk ifrå seg.

Men domarane på utstillinga i München tykte så visst ikkje at desse innsende verka bar preg av å vera byrjararbeid. Dei gav like godt Ásgerdur gullmedalje for biletevevnaden "Jente med fugl". Året etter var Ásgerdur atter representert på same utstillinga, og dessutan på ei nordisk kunstindustriutstilling i Musée des Arts Décoratifs i Paris. I 1959 vart verk av henne uttekne til å vera med på utstillinga til Det nordiske kunstnarforbundet i Göteborg. På denne utstillinga vart kunstveving for fyrste gong teken med på line med andre frie kunstartar.

Biletevev - ei sjølvstendig kunstform. Same året som Ásgerdur fyrste gongen stilte ut i München, kom det eit radikalt omslag i stilen hennar. Ho tok no til å søkja uttrykk ved hjelp av veven sjølv, ved stoff og form, i staden for å veva figurative bilete som "Jente med fugl". Slik som det ofte skjer i periodar når ein kunstnar slår inn på nye vegar, ser Ásgerdur no ut

til å ha kjent ein trong til å underkasta seg stram disiplin i kunstsakinga si. Det er som ho leitar etter vevens og kunstens inste natur gjennom dei avgrensingar ho legg på seg.

Ho forenkla formene mykje, slik at dei nærast vert geometriske. Samstundes brukar ho sær få fargar, særleg sauefargar, gråe og kvite, mot sjatteringar i blått. Våren 1958 heldt Ásgerdur den fyrste eigne utstillinga si av biletevevna på Island.

Etter utstillinga i 1958 er det som det kjem ei viss frigjering i kunsten til Ásgerdur frå den strenge agen dei to føregåande åra. Fram til denne tid hadde ho vovi slett vev, men no tek ho også til med flossvev. Denne veveteknikken utnyttar ho på ein festleg måte ved at ho kan variera uttrykksforma i same verket, stundom med halvfloss, grisne, oppståande trådar, som gjer bakgrunnen synleg, stundom med heilfloss, tettstilte trådar som "lyftar opp" overflata.

I dei slettvovne verka er det no to tendensar som tred særleg klårt fram, og som båe har samanheng med grunnprinsippa for veven, liksom dei vertikale og dei horisontale linene før. Den eine er ein tendens til bruk av skråliner. Ved dei kjem det fram etter måten harde trekantar, som skaper rørsle og spanning. Det andre er bogeliner, som med sine mjuke former gjev ein rolegare dām. Som motvekt mot naturfargane i ulla nyttar Ásgerdur no ein sterk hovudfarge i kvart verk, stundom raud, stundom blå.

Desse slettvovne vevnadene er utan tvil høgdepunktet i den tidlegare stilperioden til Ásgerdur, slik dei kom fram på utstillinga i "Unuhús" (i Reykjavík) 1967, der dei hausta samrøystes ros av kritikken.

Ull og hestehår. Verket "Mai" frå 1967 markerer byrjinga til ein ny stilperiode hjå Ásgerdur. Her nyttar ho for fyrste gong hestehår i veven sin. Stutt føreåt hadde ho i Lausanne fått sjå korleis mange slags materiale kan utnyttast til veving.

Dette gav henne atter hug til å finna seg nytt arbeidsmateriale som høvde for henne. Ein kan trygt slå fast at det var ei framifrå løysing då ho fekk den idéen å nytta hestehår, for den fine hestehårsflossen let dei klåre og vakre formene hennar koma heilt til sin rett, men gjev samstundes eit fyldig inntrykk. Bruk av hestehår kravde likevel ny form. I verket "Mai" brukte Ásgerdur for fyrste gong vertikale liner, som hestehåra var knytte tvert over, slik at det kom fram ei lett motvekt mot det vertikale linespelet i mønsteret.

I det neste verket sitt, "Stormharpa", som ho vov til gáve frá Islands byar til Nordens hus i Reykjavík, førte Ásgerdur idéane frá verket "Mai" endå vidare. Temaet, harpa, er tolka med vertikale, brotne render, og hestehåra etterpå lagde på tvert over veven, som om vinden set håra i rørsle og spanar strengene på harpa. Endeleg er bakgrunnen open for å framhevja det luftige i verket.

I kultursentret til dei nordiske hovudstadene på Hässelby slott i Sverige vert det kvart år arrangert utstillingar av nordisk biletkunst. Året 1972 innvigde dei ein ny utstillingssal der, og i det høvet vart det halden ei utstilling av nordisk biletevevnað. Berre ein kunstnar frå kvart land skulle vera med. Ásgerdur vart då vald av det islandske kunstnarforbundet til å representera Island. Vevnadene til Ásgerdur på denne utstillinga skil seg noko ut frå den andre produksjonen hennar. Ho tok her i bruk ein ny teknikk, eit slag tredimensjonal form, med di ho fletta ein del av flata av lause vovne bordar. Slike eksperiment er naudsynlege for alle kunstnarar.

Desse verka til Ásgerdur fekk sær god kritikk i Sverige. Hässelby-utstillinga gjorde ho endå meir kjend omkring i Norden og førte til deltaking i fleire utstillingar av biletevevnað, såleis jubileumsutstillinga i Reykjavík i 1974. Året 1975 var ho innbeden til å stilla ut som gjest hjå den vyrde utstillingsorganisasjonen "Koloristerne" i København. Ho tok atter del i utstillingane deira på "Den Frie" i 1978 og 1980, og har ståande invitasjon til å senda verk til utstillingane deira i framtida.

Den sterke oppbløminga av vevekunst i Norden og dei utstillingane som alt var haldne, førte til at det i 1976 vart grunnlagt ei samnordisk vandreutstilling, "Nordisk Textiltriennale", som skulle visast i alle nordiske land tredje kvart år. Ásgerdur var representert på både dei triennialane som har vori haldne til denne tid.

Det er inga overdriving å seia at Ásgerdur i desse ára har vunni seg ein plass mellom dei fremste biletevevarane i Norden. Det vert best stadfest av den uvanleg positive kritikken som ho jamt har fått for verka sine, og av at ho kom med mellom dei kunstnarane som fekk oppgåver då dei skulle pryda sekretariatet for Nordisk kulturråd i København.

Naturpåverknad i vevnaden. Jamvel om Ásgerdur får idéane til verka sine på mange måtar, er det særskilt ofte inntrykk frå natur og miljø som gjer seg gjeldande. Slike inntrykk tolkar og overfører ho i symbolsk form til veven, den strenge loven av renning og innslag. I prinsippet er såleis kunsten hennar abstrakt, utan direkte etterherming av det synlege tilværet.

Grunnfargane, blått og raudt, har alltid mykje å seia for anden i verka der dei er brukte. Djup blå let nyttar Ásgerdur gjerne til å tolka nattstemning, mystikk eller ro.

Med den raude fargen til vulkanlandet og motsetnaden hans, den kvite fargen, symbolet på is og kulde, tolkar Ásgerdur kontrastane i den islandske naturen.

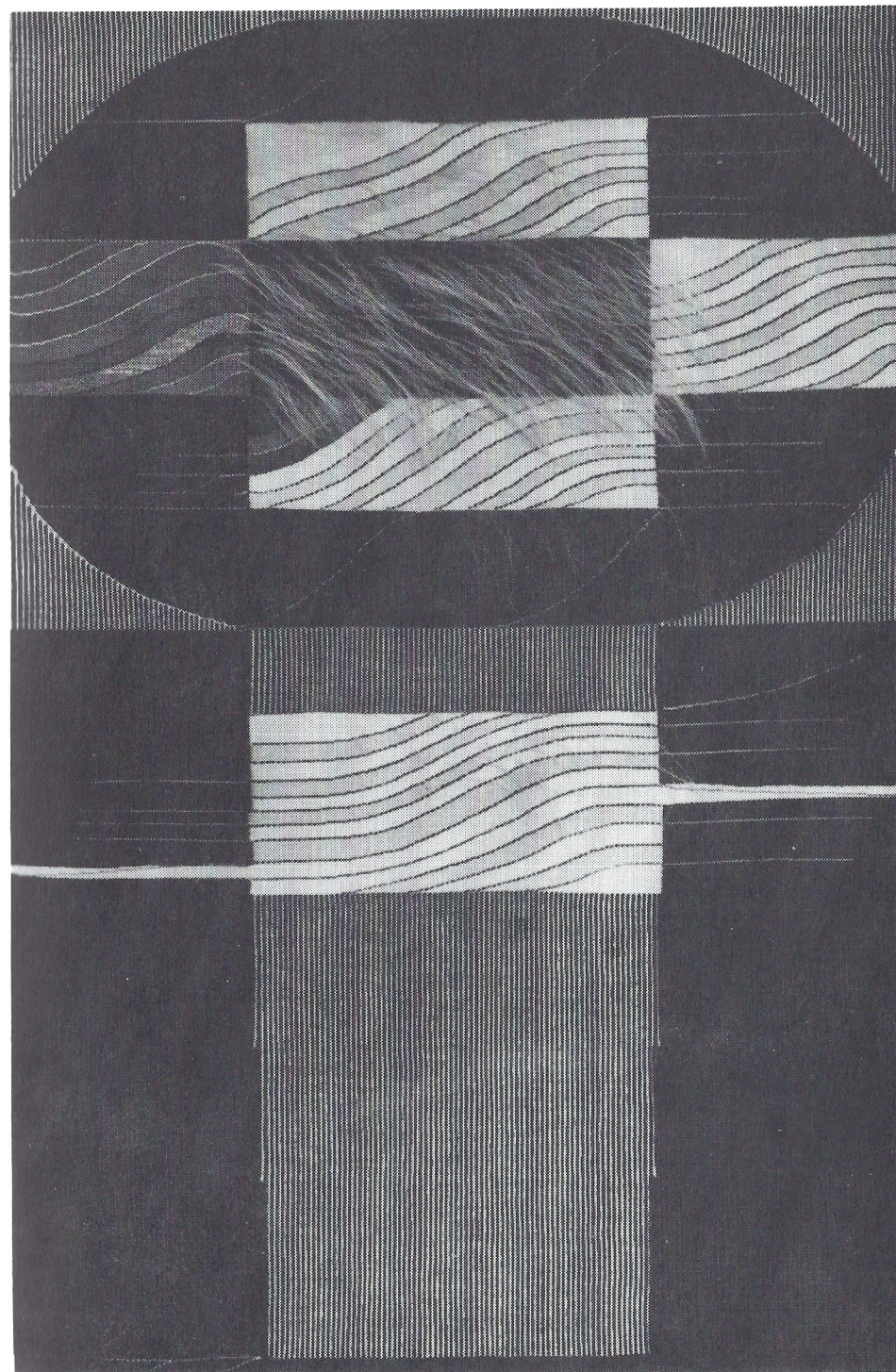
"Is og eld I" er eit av dei mest dynamiske verka i denne gruppa. Opp frå eit kvitt midtfelt som står for isen, stig ein høg trekant av lange hestehår. Han bryt seg igjennom eit stort band av raude tverr-render, som kan minna om eit frodande eldhav. Kontrastane er oppattekte ved hjelp av eit mørkt felt på kvar side av det ljose midtfeltet i nedre delen av verket. Jamvekta i arrangementet av felta og det sterke midtpartiet held verket saman, jamvel om mest alle dei andre elementa gjev uttrykk for motsetnader.

Frå året 1975 av finn ein i Ásgerdurs verk jamt ein dominerande hovudstruktur, som skil seg klårt ut frå bakgrunnen, og som på ymse måtar danar ein motsetnad til dei fint avstemte randmønstra. Denne hovudstrukturen plar fylgjast med klår inndeling i felt og sterk konsentrasjon kring midten. I desse verka nyttar Ásgerdur fleire slag veveteknikk, som vadmål og toskaftvev ("kjerringtenner"), og desse vevtypane skaper ved grunnmønsteret sitt ei sterk spaning andsynes totalforma. Gode døme på verk av dette slaget er "Skardatungl" ("Halvmåne") og "Atlantis", som Ásgerdur vov for den nordiske vevkunstutstillinga, og som etterpå vart innkjøpt til Röhsska konstslöjdmuseet i Göteborg.

Verket "Atlantis" har ei fornøyeleg dobbelttyding, det minner på ein gong om det nedsokne eventyrlandet og om øya Island. Det løyndomsfulle og evige i naturen har her fått uttrykk ved at ein svartbrun, sterk struktur og toskaftvovne felt avvekslande danar bilete og bakgrunn. Dei kvite hestehåra og forlenginga deira i ljose linefelt kan minna om vindar og havstraumar som råder omkring Island. I dette verket kjem fleire av Ásgerdurs beste eigenskapar særskilt godt til sin rett. Her rår fullkomen jamvekt mellom dei ymse delane av biletflata, og hovudformene er oppattekte ved hjelp av hårfine liner, som knyter verket saman til ein meisterleg heilskap.

Dei nyaste verka til Ásgerdur, "Skjoldmerke" og "Sju livsfelt", frå åra 1978 og 1980, ber mykje mindre preg av påverknad frå naturen enn verka føreåt. Her må det difor kunna registrerast ei viss nyorientering i kunsten hennar.

Verket "Skjoldmerke" vov Ásgerdur med tanke på den nordiske vevkunstutstillinga, og det tilhøyrrer no den islandske rikskringkastinga. Ho nyttar der Islands gamle riksvåpen, den flekte fisken (rett nok utan krone over), med raud farge på grå grunn. Teppet er vovi i to omgangar, med to ulike vevemåtar. Sjølv fiskefiguren er voven i slettvev, medan bakgrunnen er av svart og kvit. toskaftvev. Til toskaftveven nyttar Ásgerdur tråd av hestehår saman med ulla. Det gjev ei bustut flate, som

danar kontrast mot det finvovne skjoldmerket. "Skjoldmerke" er eit einfelt og vakkert arbeid. Det gjev assosiasjonar til Islands historie, men er samstundes moderne med si einfelde form.

Eit av dei nyaste verka sine har Ásgerdur kalla "Sju livsfelt". Det er vovi til minne om sju avlidne kvinner, som alle var kunstveninner av henne, og alle framståande kunstnarar. Hovudforma til verket kan minna om ein stor kross. I den er det sju felt, som alle er samanknytte innbyrdes ved hjelp av granne linjer, eit symbol på kunsten, som knytte desse kvinnene saman medan dei levde. Til venstre i vevnaden er fest ein bord, som er voven for seg, og på den står namna til alle sju: Gerdur, Nína, Eyborg, Barbara, Áslaug, Ragnheidur, Maria. Ved dette gripande minnesmerket gjev Ásgerdur Búadóttir endå ein gong prov for den uvanlege uttrykkskrafta i veven og kunsten sin.

Jamvel om verka til Ásgerdur er abstrakt kunst, tryllar ho i dei fram konsentrerte inntrykk av omverda kring seg. Så djup og rik ei forståing har ho av heimlandet og folket sitt at den som ser verka hennar, vert freista til å tenkja at slik kunst ikkje kunne ha vorti til andre stader enn på Island. Vi vert og minte om historia til folket vårt når dette ull-landet får i hendene ein så fager og særmerkt biletvev. Det er som fedre-arven har fått nytt liv når ulla no atter har komi i bruk til å skapa kunst. For eit lite folk, som alltid kjenner trong til å prova at det har rett til å vera til, kan det ikkje verdsetjast høgt nok at vi eig ein så stor kunstnar som Ásgerdur Búadóttir, og ein vevekunst som toler jamføring med det aller beste hjå andre nasjonar.

Omsett av Hallvard Magerøy

ISLANDS-FORENINGER I NORGE

Norsk-Islandsk Samband

ble stiftet høsten 1947 med det formålet å spre kunnskap om Island og å styrke forbindelsene mellom islendinger og nordmenn. Foranledningen var de store Snorre-festlighetene som hadde funnet sted på Island om sommeren samme år, da Gustav Vigelandts berømte Snorre-statue ble overrakt islendingene. Monumentet var en gave til islendingene fra en lang rekke landsomfattende norske organisasjoner. Statuen fikk sin plass på Snorres gard Reykholt i Borgarfjörður, og ble avduket av daværende kronprins Olav i nærvær av Islands president og regjering, en lang rekke framtreddende representanter for islandsk og norsk politikk og åndsliv og en stor islandsk folkeskare. Det var begeistrede deltakere i denne Snorreferden som reiste tanken om å stifte et Norsk-Islandsk Samband, og blant organisasjonens medlemmer var fra begynnelsen en rekke framtreddende nordmenn. Mange av disse møtte de første årene trofast opp på Sambandets årsmøter, og det ble også arrangert andre tilstelninger som fikk stor oppslutning. Sambandets virksomhet ble senere av betydning ved flere viktige anledninger. Noen år etter Snorre-høytidelighetene overrakte Sambandet Islands Nasjonalmuseum en verdifull gave av gamle norske ski, og høsten 1961 var Sambandet representert da statuen over den første landnåmsmann, Ingolv Arnarson, ble avduket av Islands statsminister Bjarni Benediktsson i Fjaler i Sunnfjord. Særlig betydningsfull ble sambandets innsats i 1974, da Sambandets formann Jon Erlien sto i spissen for innsamlingen av 7 1/2 million kroner i Norge etter Vestmannaeyjarkatastrofen. Samme året hjalp også Sambandet til med å få i stand den store gaven av norsk vitenskapelig litteratur som ble overrakt Islands nye håndskriftinstitutt i forbindelse med 1100-årsjubileet for landnåmet.

Sambandet har i dag godt over 200 medlemmer. Styret holder selv jevnlig møter og innkaller fra tre til fire medlemsmøter i året. Fremmetet på medlemsmøtene har vært tilfredsstillende. Styret tar sikte på å øke medlemstallet. Det ser det ikke som noe mål å øke møteaktiviteten, men vil arbeide for å holde en høy kvalitet på de møter som avholdes.

Sambandets styre består f.t. av:

Vit.ass. Mads Tønnesson Andenæs (formann), dos. Else Mundal (v.formann), kommunalråd Jon P. Erlien, forlagsdirektør Anders Havnelid, dir. Per Helseth, lærer Gudrun Briem Hilt, prof. Hallvard Magerøy, statsstip. Ivar Orgland, sjefred. Trygve Ramberg, byråsjef Th. Reinhardttsen, vit.ass. Anders Chr. Stray Ryssdal, kontorsjef Rannveig Anderssen-Rysst og programsekr. Olav Vesaas.

Mads Tønnesson Andenæs og Hallvard Magerøy

Íslendingafélagid i Oslo

ble grunnlagt 1. desember 1923. Den som først og fremst gikk i spissen for å få foreningen opprettet, var nå avdøde fotograf Ingimundur Eyjólfsson.

Et avsnitt i de statuttene for foreningen som ble vedtatt på stiftelsesmøtet, gjaldt opprettelsen av et fond med det formål å skaffe foreningen et fast tilholdssted i Oslo. Gjennom kjøp eller oppføring av et hus skulle man sikre fellesskapet mellom islendinger her. Ingimundur gav n.kr. 100 til startkapital.

Tiden gikk, og det ser ut til at Ingimundur for en stor del har vært alene om å samle inn mer penger. Men på Alltingsjubileet på Thingvellir i 1930 ble dette fondet drøftet. Det ser ut til at nordmenn har gitt tilskudd til fondet, for det var da blitt på NOK 40 000. Det ble talt om at islendinghuset i Oslo skulle være et symbol på vennskapet mellom islendinger og nordmenn.

Men av en eller annen grunn trakk det ut med å få kjøpt et slikt hus. Inntil siste krig skjedde ingen ting, og i krigsårene lå all virksomhet i Íslendingafélagid nede.

Året 1952 skjedde så det at fru Guðrun Brunborg, gjennom formidling av Islands daværende ambassadør i Norge, Bjarni Asgeirsson, fikk et lån fra dette fondet på NOK 40 000. Guðrun brukte pengene til å sikre islandske studenter rett til husrom.

I 1966 hadde Íslendingafélagid i Oslo fått disse pengene tilbake og besluttet å kjøpe et barneskolehus ved Norefjell. Kjøpet ble avsluttet 11. april 1967. Foreningens formann var da Skarphédinn Arnason, nå direktør for Icelandair i Oslo.

Det har gått opp og ned med virksomheten til foreningen. Stundom har den nesten ligget helt nede. Men de siste årene har virksomheten vært stabil og til tider blomstrende. Ved 50-årsjubileet i 1973 ble fru Jónína Sæborg og redaktør Skúli Skúlason utnevnt til æresmedlemmer. Ingen av dem lever nå lenger.

Foreningens hus ved Norefjell ligger ca. 120 km. fra Oslo. Det kan gi godt husrom til 30-40 personer. Det har meget god søkning og er blitt sterkt utbedret. De senere år har fru Elín Finborud i den islandske ambassade vært formann i husstyret.

Islendinger som bor i Oslo lengre eller kortere tid, har lenge ønsket å skaffe seg et lokale her i byen. Nå ser det ut til at dette ønsket skal gå i oppfyllelse. Det er Skarphédinn Arnason som har gjort den største innsatsen i denne saken. Det er håp om at Oslo by skal hjelpe oss med å få leid et lokale som vi kan få satt i stand slik at det kan tilfredsstille våre behov. Det er ingen ting i veien for å la Norsk-Islandsk Samband få del i dette lokalet.

I følge offentlige oppgaver var det bosatt ca. 1600 islendinger her i Norge siste høst, og dette antallet ser ut til å stige hele tiden. Íslendingafélagid i Oslo har nå ca. 510-520 medlemmer som betaler kontingent. Men medlemstallet er i virkeligheten en god del større, da en familie tilsammen betaler bare en kontingent, nå NOK 90, mens enkeltpersoner betaler kr. 60. Året 1973 var det til sammenligning bare 386 medlemmer.

Íslendingafélagid arrangerer fester. Den viktigste av dem er det årlige "thorablót", som de siste årene har vært holdt på Sjølyst. Der har det pleid å komme 320-370 deltakere. De årlige juletreffene har også vært meget populære. Før møttes islendingene hos den islandske ambassadør på nasjonaldagen 17. juni. Men for to år siden ble det offentlig bestemt at disse offisielle mottakelsene hos ambassadørene i de nordiske land skulle opphøre. Siste år arrangerte Íslendingafélagid derfor en familiefest på nasjonaldagen, som ble meget vellykket. Formann i arrangementskomiteen inneværende år er Börkur Karlsson i Islands ambassade.

Foreningens statutter har bare tillatt medlemsskap i foreningen av islendinger bosatt i Norge og deres norske ektefeller, dessuten nordmenn av islandsk herkomst. På siste generalforsamling i mars dette året ble det likevel vedtatt å gjøre adgangen litt rommeligere ved at foreningen åpnes for nordmenn som har hatt stor forbindelse med Island og islendingene. De nordmennene som har interesse av å bli medlemmer, og som oppfyller dette vilkåret, kan nå søke om opptaking i foreningen gjennom brev til foreningens styre. Foreningens nåværende formann er Jón Gíslason, Helgesens gt. 24, Oslo 5.

Våre medlemmer er innmeldt i "Forbundet av islendinger i Norden", også kalt SIDS. Disse foreningene har arbeidet meget for å få redusert billettprisene mellom Island og andre nordiske land og med godt resultat. Siste julehelg reiste over 300 islendinger fra Norge til Island for rimelig pris.

Jeg tror at jeg har det nå sittende styre med meg når jeg sier at det er selvfølgelig at vi skal styrke samarbeidet med Norsk-Islandsk Samband, og jeg synes disse to foreningene snart burde ha et møte til å diskutere former for samarbeid. Dersom vi får et felles lokale her i Oslo, skulle slikt samarbeid bli en god del lettere, for til denne tid har virksomheten vår vært biarbeid, og styremøtene har vært holdt i hjemmene til styremedlemmer.

Sigurjón Jóhannsson

Íslendingafélagid í Björgvin

I januar 1959 stod en annonse i Bergens Tidende om at islendinger og islandsvenner i Bergen skulle møtes i "Bondeungdomslaget"s lokaler om kvelden den 28. januar. En vet ikke hvem som satte inn annonsen, men flere islendinger i Bergen hadde i lengre tid holdt regelmessig kontakt selv om det ikke fantes noen formell forening.

På det første møtet, der i alt 20 personer, 17 islendinger og 3 nordmenn, møtte fram, ble det besluttet å stifte en forening for islendinger i Bergen. Det ble valgt et styre med Godtfred Kvinge som formann. På møtet drøftet man lover og målsetting for den nystiftede foreningen. Styret fikk i oppdrag å lage et utkast til lover. Til å begynne med var det noe uklart om også nordmenn skulle kunne være medlemmer. Først i 1961 ble det besluttet at nordmenn som var interessert i Island og islandske forhold skulle ha adgang til foreningen.

Det første styremøtet ble holdt 19. februar 1959. Det ble da bestemt at foreningen skulle hete Íslendingafélagid í Björgvin. Møter skulle holdes regelmessig en gang i måneden i vinterhalvåret. Møtene skulle ha et visst nasjonalt preg. Man skulle synte kjente og kjære islandske sanger, si fram og lese opp dikt eller fortellinger fra Island. I foreningen skulle islendinger møtes og gjøre kjent for hverandre nyheter fra hjemlandet og drøfte spørsmål av interesse for islendinger. I foreningens lover fra disse første årene nevnes også at medlemmene skal hjelpe hverandre og bistå folk som kommer fra Island med praktiske opplysninger og på annen måte.

I 1959 ble Islands nasjonaldag, 17. juni, for første gang feiret i Bergen. Det ble holdt gudstjeneste i Fantoft stavkirke, der pastor Eigil Lehmann forrettet på islandsk. Etter gudstjenesten ble det holdt en sammenkomst, der gjestene fikk servert islandsk hangikjöt og skyr. Den nylig avdøde islandsvennen, pastor Harald Hope, var gjest ved sammenkomsten. Han holdt talen for dagen.

Den 1. desember, den dagen Island fikk indre selvstyre (i 1918), er også blitt markert ved flere anledninger. 4. desember 1981 ble det f.eks. holdt en førjulsfest for medlemmer med familie, der i alt 90 personer med stort og smått var møtt fram..

I alle disse årene har foreningen hatt en fast kjerne av medlemmer i de islendinger som bor fast i Bergen om omegn. I tillegg kommer islendinger som oppholder seg imidlertid i Bergen og som gjerne vil treffe landsmenn og slå av en prat.

Tre av foreningens nåværende medlemmer satt i det første styret, deriblant formannen Godtfred Kvinge. Han er nå æresmedlem i foreningen. Den som har sittet lengst som formann, i til sammen 12 år, er Einar Thorsteinsson. Mary Einarsson har vært foreningens kasserer i de siste 16 år.

Programmet for møtene har forandret seg en del opp gjennom årene. Det er blitt vist filmer og lysbilder fra Island, og man har hatt rene spillekvelder der man har spilt den islandske "félagsvist".

I de senere årene har man feiret "thorablót" hvert år i februar. Det er blitt den sammenkomsten som samler flest medlemmer. Man serverer da ekte islandsk kost, flybåren fra Island. Disse sammenkomstene har alltid vært vellykte og alle har moret seg ved festlig dekkede bord og tatt del i dans og lek etterpå.

Begge festene i det siste vinterhalvåret har vært holdt i lokaler til Rieber & Søn i Bergen, som Islands generalkonsul, direktør Frederick Schaefer, disponerer over. I de årene bank-sjef Eilif Aasbo var generalkonsul, ble festene alltid holdt i Vestlandsbankens lokaler. De vanlige medlemsmøtene holdes nå i "Kaffistova til Bondeungdomslaget".

Rimelige reiser til og fra Island med charterfly i julen, påsken og om sommeren har i de senere årene vært meget flittig benyttet av foreningens medlemmer. Foreningen har arrangert disse turene i samarbeid med Íslendingafélagid i Oslo og Flugleidir.

Foreningen har nå ca. 80 medlemmer.

Styret består i dag av:

Páll Snorrason, 5120 Manger, formann, tlf. 28 39 90 (arb.)
Hrafnhildur Sigurdardóttir, Ulsetskogen 164, 5095 Ulset, Sekretær, tlf. 18 34 77
Mary Einarsson, Verftsgt. 13C, 5000 Bergen, kasserer, tlf. 23 24 16
Sigurdur Bjarnason, Allegt. 28, 5000 Bergen, styremedlem, tlf. 31 28 35
Magnús Stefánsson, Søre Renen 24, 5044 Nattland, styremedlem, tlf. 28 55 86.

Hrafnhildur Sigurdardóttir

Islandsk-norsk vennskapsforening i Drammen og omegn

Foreningen ble stiftet den 9. des. 1979.

Initiativtakere var:
Ingibergur Baldvinsson, Sigurdur Holm Thorsteinsson, Magnús Magnússon, Edda Borg og Sigríður Wilhelmsen. Vi fikk all mulig støtte og oppmuntring av Islands vise-konsul i Drammen, adv. Atle Bjørnli.

Noen år tilbake hadde Sigríður og Ingibergur slått et slag for å starte en islandsk forening i Drammen. Ønsket var å få et forum der islendinger kunne treffes og hygge seg sammen. Forsøket ga ikke resultat, trolig nådde vi ikke til mange nok islendinger.

Med dette andre forsøket ønsket vi å trekke sammen islendinger og nordmenn i et fellesskap. Vi ønsket å ta vare på den interesse og vennlighet for Island og det islandske folk, som vi hadde møtt iblant venner og bekjente, og stadige forespørsler om islandske forhold. Vi mente at begge nasjoner kunne hente inspirasjon og hygge i fellesskapet, og samtidig kunne vi ta vare på vår kulturarv og tradisjoner.

Til foreningens stiftelsesmøte møtte frem ca. 100 personer, og Islands ambassadør i Oslo, Páll Ásgeir Tryggvason og frue gjorde oss den ære å møte. Initiativtakernes forslag til lov-vedtekter ble vedtatt, og foreningens målsetning er å fremme vennskap og kjennskap til hverandre, og ha utveksling av kulturelle aktiviteter.

Foreningens første formann ble valgt Sigríður Wilhelmsen, varaformann Sigurdur Holm Thorsteinsson, sekretær Inger Helene Bøasson Eriksen, kasserer Magnús Magnússon og styremedlemmer Ingibergur Baldvinsson og Jan Skjønnhaug.

Foreningen teller nå ca. 85 medlemmer, og mange medlemskap inkluderer flere familiemedlemmer. I disse vel to årene har foreningen holdt årlige høstfester og "thorablót", samt hyggeligheter og utflukter. Videre har foreningen hatt samarbeide med Foreningen Nordens Lokallag Drammen. Sammen har vi tatt imot bl.a. korps og korbesøk fra Island, og vi tør påstå at etter utspill fra foreningen kom det fortgang og resultat i vennskaps- byforbindelsen mellom Drammen og Stykkishólmur i Island. Vi fikk også gleden av å ha som gjester første delegasjon fra Stykkishólmur til det nordiske vennskapsbymøtet i Drammen 1981.

Videre har foreningen fått Drammen Friundervisning til å ta islandsk på sitt undervisningstilbud og det har vært holdt to kurs i islandsk for nybegynnere. Lærere har foreningen kunnet hente fra sine medlemmer, og igangværende kurs ledes av Sigríður Wilhelmsen.

Foreningens første styre begynte straks å arbeide med mulighetene for en Islandsk Uke i Drammen, med innslag av kunstutstilling av islandske kunstnere og andre kulturtiltak, samt en fremvisning av islandske ullvarer i samarbeide med noen av byens kjøpmenn. Denne vil finne sted i oktober 1982, og det blir lagt vekt på å presentere Island og vennskapsbyen spesielt. De som måtte ønske å ta kontakt med oss kan skrive til formannen I. Baldvinsson, Barlindvn. 11 b, 3408 Tranby, eller S. Wilhelmsen, Thornegt. 35, 3000 Drammen tlf. 03-83 41 89.

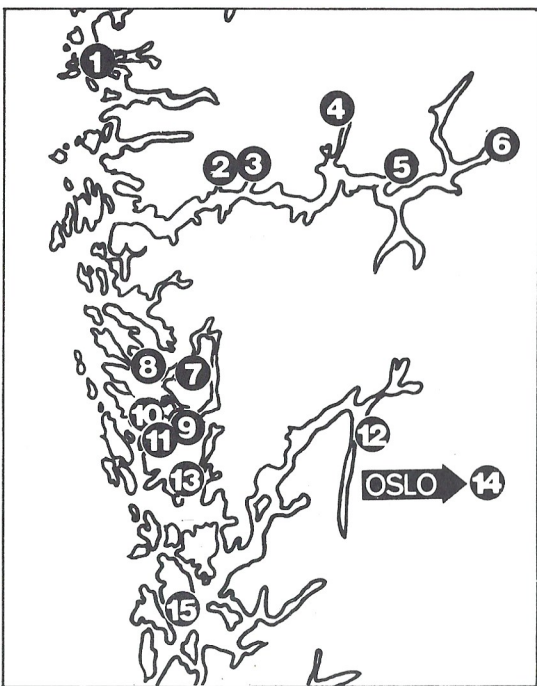
Foreningens nåværende styre: Formann Ingibergur Baldvinsson, varaformann Magnús Magnússon, kasserer Anna Björnsdóttir Johansen, sekretær Toril Mastrup, styremedlemmer Sigríður Wilhelmsen og Óskar Óskarsson.

Sigríður Wilhelmsen

sentralt i by og bygd

VÅRE KONTOR:

1. FLORØ
2. VADHEIM
3. HØYANGER
4. FJÆRLAND
5. SOGNDAL
6. ÅRDAL
7. ØSTERØY
8. KNARVIK
9. ARNA
10. ASKØY
11. BERGEN (HK)
12. ULLENSVANG
PRIVATBANK
13. OS
14. OSLO
15. SUNNHORDLAND

BYFILIALAR: Bergen Busstasjon - Eikeviken - Inndalsveien - Landås
Nyborg i Åsane - Paradis - Skjoldtun - Smiberget - Strandgaten

VESTLANDSBANKEN

HVA MED FERIE PÅ ISLAND?

Vi kan love deg et minnerikt opphold i dette varme landet med det kalde navnet. Island er kontrastenes land – ild fra aktive vulkaner ved siden av enorme isbreer, rennende kaldt og varmt vann, veldige fosser og stille varme kulper. Og oppe i alt dette; 230.000 gode, vennlige frender.

En rekke produkter
er rimeligere
på Island.

Sauedrift er en av hovednæringene. Det gir et stort tilbud av lammekjøtt og ullvarer. Billige og gode varer. Det produseres også en masse deilig ost på Island og fra havet hentes det

kaviar – mye rimeligere enn hjemme. Og, keramikk i nydelige utførelser, av høy kvalitet og til lave priser.

På Island kan du ta badeferie hele året – inne eller ute – de varme kildene har temperaturer fra 35 til 45 grader.

Hva du enn vil oppleve, lundefuglenes flukt, sprutende geysirer, islandske spesialiteter på en førsteklasses restaurant, isbrevandring, bading i varme kilder eller full fart

på et diskotek, du finner det på Island – hos det varme folket i landet med det kalde navnet.

Be om nærmere opplysninger hos ditt reisbyrå eller hos oss, så får du tilsendt en brosjyre om Island og alt du kan oppleve der.

VI FLYR DEG TIL SAGAØYA.

ICELANDAIR

Fridtjof Nansens Plass 9, Oslo 1.
Telefon: (02) 42 39 75

